

**BETYDELSEN AV TERAPIDJUR FÖR ÄLDRE PERSONER
BOENDES PÅ SÄRSKILT BOENDE
En icke-systematisk litteraturöversikt**

**THE IMPORTANCE OF THERAPY ANIMALS FOR OLDER
PEOPLE LIVING IN NURSING HOMES
A non-systematic literature review**

Sjuksköterskeprogrammet 180 högskolepoäng
Självständigt arbete, 15 högskolepoäng
Examinationsdatum: 2023-01-25
Kurs: Självständigt arbete HT2022
Författare: Isabella Tingström
Författare: Minna von Börtzell-Szuch

Handledare: Marie Tyrrell
Examinator: Christine Gustafsson

SAMMANFATTNING

Bakgrund

Det är allt fler äldre personer som flyttar in till och bor på särskilt boende. Bland dessa äldre personer förekommer ofrivillig ensamhet, psykisk ohälsa och kognitiva sjukdomar. Djurassisterad terapi är en målinriktad och strukturerad intervention där syftet är att personerna ska uppnå en terapeutisk effekt. Denna studie vill belysa betydelsen av terapidjur för äldre personer boendes på särskilt boende.

Syfte

Syftet var att beskriva vilken betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på särskilt boende.

Metod

Metoden för detta arbete var en icke-systematisk litteraturöversikt som baserades på 16 stycken vetenskapliga originalartiklar med både kvalitativ och kvantitativ design. Artiklarna valdes från databaserna PubMed och CINAHL, detta med hjälp av relevanta sökord utformade efter syftet. Samtliga artiklar genomgick en kvalitetsgranskning utifrån Sophiahemmet Högskolas bedömningsunderlag för att säkerställa att dessa var av hög vetenskaplig kvalitet. Resultatet av dessa artiklar sammanställdes och analyserades med hjälp av en integrerad dataanalys.

Resultat

Vid sammanställningen av resultatet identifierades två stycken huvudkategorier; *Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa* och *Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa*. Utifrån dessa utformades även underkategorier som vidare förklarade resultatfynden. Resultatet visade att mötet med terapidjur för de äldre personerna på särskilt boende förbättrade deras psykiska och sociala hälsa, samt att det bidrog till en förbättrad livskvalitet och fysisk hälsa.

Slutsats

Denna icke-systematiska litteraturöversikt visade att terapidjur har en stor betydelse för äldre personer på särskilt boende. Detta sågs genom ett flertal positiva effekter på de äldres psykosociala hälsa, fysiska hälsa, välbefinnande och upplevda livskvalitet. Resultatet visar att djurassisterad terapi är en relevant behandlingsmetod för äldre personer boendes på särskilt boende och är en betydande omvårdnadsåtgärd för sjuksköterskor.

Nyckelord: Djurassisterad terapi, särskilt boende, terapidjur, äldre personer

ABSTRACT

Background

There are more and more older people that are moving into and living in nursing homes. Occurring amongst these older people are involuntary loneliness, mental illnesses and cognitive disorders. Animal-assisted therapy is a targeted and structured intervention where the aim is for people to achieve a therapeutic effect. This study wants to highlight the importance of therapy animals for older people living in nursing homes.

Aim

The aim of this study was to describe the importance of therapy animals for older people living in nursing homes.

Method

The method for this work was a non-systematic literature review based on 16 original scientific articles with both qualitative and quantitative design. The articles were selected from the databases PubMed and CINAHL, by using relevant keywords designed according to the purpose. All articles underwent a quality review based on Sophiahemmet University's assessment documents to ensure that these were of high scientific quality. The results of these articles were compiled and analyzed using an integrated data analysis.

Results

When compiling the results, two main categories could be identified; *Therapy animals and older people's psychosocial health* and *Therapy animals and older people's quality of life and physical health*. Based on these, subcategories were also designed that further explained the findings. The results showed that the meeting with therapy animals for older people in nursing homes improved their mental and social health, and that they contributed to an improved quality of life and physical health.

Conclusions

This non-systematic literature review showed that therapy animals have a great importance for older people in nursing homes. This was seen through several positive effects on the older people's psychosocial health, physical health, well-being and perceived quality of life. The result shows that animal-assisted therapy is a relevant treatment method for older people living in nursing homes and is a significant nursing measure for registered nurses.

Keywords: Animal-assisted therapy, older people, nursing homes, therapy animals

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
BAKGRUND	1
Äldre personer.....	1
Sjuksköterskans professionella ansvar.....	3
Särskilt boende för äldre personer	5
Djurassisterad terapi.....	5
Teoretisk utgångspunkt.....	6
Problemformulering.....	8
SYFTE.....	8
METOD	8
Design	8
Urval	8
Datainsamling	10
Tabell 1: Redovisning av databassökning PubMed och CINAHL	11
Kvalitetsgranskning	11
Dataanalys.....	12
Forskningsetiska överväganden	12
RESULTAT.....	13
Tabell 2: Presentation av huvudkategorier och underkategorier	13
Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa.....	13
Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa	15
DISKUSSION.....	17
Resultatdiskussion.....	17
Metoddiskussion	20
Slutsats	24
Självständighetsdeklaration	25
REFERENSER.....	26

BILAGA A-B

INLEDNING

Under 1900-talet började Boris Levinson (1978) att forska om bandet mellan djur och människor samt vilka psykologiska effekter detta band kunde medföra. När ett flertal positiva effekter uppmärksammats i samband med denna forskning utvecklades det på senare tid flera olika djurassisterade terapimetoder (Fine & Beck, 2019). Dessa djurassisterade terapimetoder används på flera vårdenheter i Sverige, däribland på särskilda boenden för äldre [SÄBO] (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU], 2022). Målet med vården är en god hälsa (Hälso- och sjukvårdslagen [HSL], SFS 2017:30). Det finns olika sätt som en god hälsa är uppnådd, och dessa innefattar inte endast botandet av ett sjukdomstillstånd genom en farmakologisk behandling. Detta kräver att människan ses som en helhet så att en god hälsa kan uppnås även utan ett konstaterat sjukdomstillstånd (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Här har sjuksköterskan en betydande roll som bär omvårdnadsansvaret (Världshälsoorganisationen [WHO], u.å.). Med tanke på den ökande äldre populationen (Statistiska centralbyrån [SCB], 2022), samt att allt fler äldre personer bor på och flyttar in till SÄBO (Socialstyrelsen, 2022), ansågs det intressant att utforska terapidjur och dess betydelse för dessa äldre personer boendes på SÄBO. Intresset för detta ämne skapades även i samband med egna observationer som gjorts när terapidjur besökt olika vårdenheter. Efter dessa egna observationer mellan terapidjur och äldre personer väcktes intresset att undersöka den eventuella betydelse som terapidjur kan ha för äldre personer boendes på SÄBO.

BAKGRUND

Bakgrunden inleds med en beskrivning av begreppet *äldre personer* och följs därefter av en beskrivning av *sjuksköterskans professionella ansvar* och *särskilt boende för äldre personer* samt *djurassisterad terapi* med tillhörande underrubriker. Avsnittet avslutas med en presentation av den valda teoretiska utgångspunkten som resultatet diskuterades utefter; *Jean Watsons omvårdnadsteori* (1985).

Äldre personer

Definition av ålder och åldrande

Andersson (2006) skriver att det finns två olika sätt att se på åldrande där det ena är det *funktionella åldrandet* och det andra är det *kronologiska åldrandet*. Det funktionella åldrandet delar upp barn, ungdomar, vuxna och äldre i olika grupper medan det kronologiska åldrandet utgår ifrån människans ålder. Utifrån det kronologiska åldrandet tillhör de personer över 65 år den äldre populationen (WHO, 2001). Därefter har WHO gjort ytterligare två indelningar, åldrarna 65 till 79 år kategoriseras som *yngre äldre* och åldrarna över 80 år kategoriseras som *äldre äldre*. Denna kategorisering menar på att en yngre äldre person fortfarande kan leva ett aktivt liv och utföra normala vardagsaktiviteter utan stöd, medan en person som tillhör den äldre äldre gruppen kan uppleva svårigheter och behöva stöd med de vardagliga aktiviteterna, eller att de inte kan utföra dem alls. Den kronologiska indelningen av den äldre populationen kan dock vara begränsande då åldersprocessen kan skilja från person till person (Sabharwal et al., 2015).

Enligt WHO (2001) skiljs det normala åldrandet från åldrandeprocessen. Det normala åldrandet styrs av universala förändringar som sker med åldern och beror inte på orsaker som exempelvis sjukdom, beteendefaktorer och miljöpåverkan, vilka styr

åldrandeprocessen. Beteendefaktorer som enligt WHO kan komma att påverka en persons åldrandeprocess oberoende av en persons ålder inkluderar rökning, fysisk samt vardaglig aktivitet, alkoholkonsumtion, nutrition, socioekonomiska faktorer, sociala faktorer samt arbete.

Ofrivillig ensamhet hos äldre personer

I Sverige ökar andelen äldre personer som besväras av ofrivillig ensamhet (Socialstyrelsen, 2020). Det är över 300 000 äldre personer i Sverige som uppgett att de är drabbade av ofrivillig ensamhet och att de mår dåligt av detta (Åsebol & Björnsdotter, 2020). Två studier som undersökt ofrivillig ensamhet visade i dess resultat att 40 procent av de två olika deltagargrupperna upplevde en känsla av ofrivillig ensamhet (Hawkey & Cacioppo, 2010; Trybusińska & Saracen, 2019). I studien gjord av Trybusińska och Saracen (2019) visade resultatet att var fjärde kvinna och var femte man upplevde en stark känsla av ofrivillig ensamhet i hög grad. Ofrivillig ensamhet hos äldre personer för med sig en ökad risk att utveckla ett flertal sjukdomar såsom hjärtsjukdomar, psykiska sjukdomar, diabetes, stroke, samt att ofrivillig ensamhet bland äldre personer bidrar till en ökad risk för suicid (WHO, 2021).

Psykisk ohälsa hos äldre personer

Psykisk ohälsa bland den äldre populationen är vanligt skriver Forsman (2014) och Davies och Ryan (2007) nämner depression, demens och ångest som tre vanliga psykiska sjukdomar hos äldre personer. Peterson och Åsberg (2014) skriver att psykisk ohälsa hos äldre personer dels ökar risken för fler åldersrelaterade medicinska sjukdomar, och dels sänker livskvaliteten. Det var exempelvis 27 procent av de äldre personer som inkluderats i en studie gjord av Gao et al. (2022) som upplevde depression. Det skrivs mycket om åldrandet och vad varje person kan göra för att motverka att åldras, och i och med detta ses åldrandet i många fall som ett misslyckande och för med sig en känsla av hopplöshet (Andersson, 2006). Sparring Björkstén och Karlsson (2013) skriver att det krävs ett helhetsperspektiv i vårdandet av den äldre populationen och att det ofta finns äldre personer som uppvisar symtom på psykisk ohälsa, men som misstas för demens. För äldre personer som upplever psykisk ohälsa ökar risken för högt blodtryck, hjärtinfarkt, diabetes, demens och stroke, samt att en upplevd psykisk ohälsa kan ha en negativ påverkan på läkningsprocessen om kroppen utsätts för ett trauma (Peterson & Åsberg, 2014).

Kognitiva sjukdomar hos äldre personer

En kognitiv sjukdom är ett samlingsnamn för ett antal sjukdomar där en försämring av de kognitiva funktionerna har skett utöver vad som förväntas i samband med ett normalt biologiskt åldrande (WHO, 2022). Begreppet *demens* är en latinsk term som betyder "utan sinne" (SBU, 2008). Enligt Socialstyrelsen (2017) benämns begreppet demenssjukdom som kognitiv sjukdom. Då kognitiva sjukdomar har betydelse för föreliggande studies syfte, förklaras begreppet ytterligare nedan.

Vid en kognitiv sjukdom kan problem med minnesförmågan uppstå, det kan ske en förändring i både humör och socialt beteende samt att det kan ses en förändring i motivation (Anderson et al., 2012). För att ställa en kognitiv sjukdomsdiagnos används två verktyg; *International statistical classification of diseases and related health problems* [ICD] och *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* [DSM] (Socialstyrelsen,

2017). Det verktyg som används mest inom hälso- och sjukvården är ICD, och DSM är ett verktyg som används mest inom forskning och även ibland inom psykiatri. Båda diagnostiska verktyg baseras på ett antal kliniska relaterade kriterier som skall uppfyllas och beroende på hur många av dessa kriterier som uppfylls kan graden av den kognitiva sjukdomen fastställas (SBU, 2008; Socialstyrelsen, 2017). Socialstyrelsen (2017) skriver att svårighetsgraden av kognitiva sjukdomar kan delas in i tre olika stadier; *mild, måttlig* och *svår* kognitiv svikt. Socialstyrelsen (2017) skriver att mild kognitiv svikt innebär att personen kan bo och leva hemma utan stora interventioner från hälso- och sjukvården, måttlig kognitiv svikt innebär att personen är i behov av ett mer omfattande stöd för att klara av vardagen och svår kognitiv svikt innebär att personen är i behov av ständig tillsyn. Enligt Lobo et al. (2000) är kognitiva sjukdomar frekventa hos äldre personer över 65 år, och prevalensen av de kognitiva sjukdomarna fördubblas var femte år.

Mild kognitiv funktionsnedsättning [MCI] är ett tillstånd där en förändring i de kognitiva funktionerna kan identifieras, men förändringen är inte allvarlig nog att diagnostiseras som en kognitiv sjukdom (Anderson et al., 2012), därav MCI (Eshkoor et al. 2015). Eshkoor et al. (2015) skriver att MCI kännetecknas av en försämring av minnet, uppmärksamheten och den kognitiva funktionen. En kognitiv funktionsnedsättning måste inte nödvändigtvis störa individers vardag och dagliga aktiviteter.

Alzheimers sjukdom är en obotlig kognitiv sjukdom som också är den sjunde ledande dödsorsaken bland alla sjukdomstillstånd (WHO, 2022). Enligt WHO är symtom som kan tyda på en förvärring av Alzheimers sjukdom förvirring, talsvårigheter, svårigheter med tidsuppfattning samt personlighetsförändringar. Silva et al. (2019) nämner cerebrovasculära sjukdomar som den ledande riskfaktorn för att utveckla Alzheimers sjukdom, men nämner även hypertoni, diabetes typ 2 och obesitas som riskfaktorer utöver den genetiska faktorn. Från ett internationellt perspektiv är Alzheimers sjukdom bland de sjukdomstillstånd som utgör majoriteten av sjukdomsördan hos äldre personer över 65 år (Institute for Health Metrics and Evaluation, 2019).

Enligt SCB (2022) är det över 2,6 miljoner personer i Sverige som är över 60 år, och denna siffra ökar. Med åldrandet kommer många fysiologiska förändringar och risken för att utveckla olika sjukdomstillstånd ökar (Watson, 2007). Bland äldre personer mellan 65-69 år är det cirka 2 av 100 som har en diagnostiserad kognitiv sjukdom och därefter ökar risken för att utveckla en kognitiv sjukdom varje år (Watson, 2007). Enligt WHO (2022) är det i ett aktuellt läge över 55 miljoner människor med en kognitiv sjukdom, varav cirka 60-70 procent är människor med Alzheimers sjukdom. I Sverige har mellan 130 000-150 000 människor en kognitiv sjukdom i aktuellt läge och cirka 20 000-25 000 människor får en demensdiagnos varje år (Socialstyrelsen, 2017).

Sjuksköterskans professionella ansvar

International Council of Nurses [ICN] beskriver en internationell etisk kod för sjuksköterskor, vilket beskriver det professionella ansvar som sjuksköterskor har och även den värdegrund de ska arbeta efter (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Koden vägleder omvårdnaden och definierar sjuksköterskans olika funktioner utan att vara en uppförandekod. Den kan vara till hjälp vid etiska överväganden, beslutsfattande och ställningstaganden inom yrket. Tillsammans med lagstiftningar, riktlinjer och förordningar vägleder detta omvårdnadsarbetet. Centralt för sjuksköterskor är förståelse för mångfald och likabehandling där omvårdnaden inte påverkas av faktorer som hur människor ser ut,

deras andliga uppfattning eller deras sociala ställning, utan vårdarbetet ska bedrivas med respekt för de mänskliga rättigheterna. Den etiska koden består därmed av fyra områden vilka är “1. sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad 2. sjuksköterskor och yrkesutövningen 3. sjuksköterskor och professionen 4. sjuksköterskor och global hälsa” (Svensk sjuksköterskeförening, 2021, s. 6).

Sjuksköterskans omvårdnadsansvar

Sjuksköterskor har ett omvårdnadsansvar som innebär att vårda personer i alla åldrar, från alla olika grupper och samhällen, vare sig de är sjuka eller är friska, i alla miljöer (Svensk sjuksköterskeförening, 2021; WHO, u.å.). Uppdraget inkluderar främjande av hälsa, förebyggande av sjukdom och vård av sjuka, funktionshindrade och döende (WHO, u.å.). De fyra grundläggande ansvarsområdena inom omvårdnaden är “...att främja hälsa, att förebygga sjukdom, att återställa hälsa samt att lindra lidande och främja en värdig död” (Svensk sjuksköterskeförening, 2021, s. 5). Sjuksköterskor spelar en avgörande roll i hälso- och sjukvården och är ofta de första som upptäcker nödsituationer gällande personers hälsa (WHO, u.å.). Enligt WHO bedriver sjuksköterskor en hälsofrämjande vård för att förebygga sjukdomar samtidigt som de behandlar och rehabiliterar. I många länder utgör sjuksköterskor hälften av all hälso- och sjukvårdspersonal och de har en avgörande roll i hur hälsoåtgärder organiseras och tillämpas. Sjuksköterskor är ofta de första, och i vissa fall de enda, bland vårdpersonalen som en patient kommer att träffa och kvaliteten på deras första bedömning och efterföljande vård är avgörande för ett starkt hälsoresultat (WHO, u.å.).

För att få en säker vård med hög kvalitet har omvårdnadskompetensen en avgörande roll (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Sjuksköterskan ska göra kvalificerade bedömningar av personliga omvårdnadsbehov och sedan genomföra dessa i samråd med patienten (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Patienten ska vara delaktig och få ett gott bemötande med respekt, empati och trygghet. I Hälso- och sjukvårdslagen [HSL] (SFS 2017:30) 3 kap. 2 § står det att hälso- och sjukvården ska bedrivas så att ohälsa förebyggs.

Omvårdnadsprocessen

Omvårdnadsprocessen är en målinriktad systematisk problemlösningssmodell framtagen så att varje patient ska få en god individanpassad vård (Florin, 2019). Florin (2019) skriver att denna process inte bara används för att lösa aktuella hälsoproblem, utan kan också användas i ett förebyggande samt hälsofrämjande syfte. En patient kan ha flera pågående omvårdnadsprocesser. En omvårdnadsprocess utgår ifrån ett identifierat problem inom omvårdnaden som sjuksköterskan identifierat och därefter satt ett omvårdnads mål, när detta finns ordinerat samtliga relevanta omvårdnadsåtgärder.

Omvårdnadsåtgärder är handlingar som enligt Björvell och Thorell-Ekstrand (2019) är en del av omvårdnadsprocessen. Dessa handlingar sätts in utifrån en uppmärksammas omvårdnadsdiagnos för att nå det önskvärda omvårdnads målet. En omvårdnadsåtgärd är en handling tänkt att vara hälsofrämjande, antingen om handlingen bevarar hälsan eller stärker hälsan. Recio-Saucedo et al. (2018) skriver om vikten av dessa omvårdnadsåtgärder som sjuksköterskan genomför samt de risker som finns om dessa omvårdnadsåtgärder skulle missas. Resultatet av studien som Recio-Saucedo et al. genomförde visade att risken för att en patient blev inskriven på nytt inom 30 dagar efter initial utskrivning där omvårdnadsåtgärder inte utförts höjdes med tio procent. Dessa åtgärder är antingen

oberoende åtgärder eller beroende åtgärder (Björvell & Thorell-Ekstrand, 2019). Enligt Björvell och Thorell-Ekstrand (2019) är en oberoende åtgärd en åtgärd som sjuksköterskor självständigt kan ordinera och utföra medan en beroende åtgärd är ordinerad av exempelvis en läkare.

Ett omvårdnads mål är ett mål uppsatt av sjuksköterskor där ett område inom omvårdnaden med förbättringspotential har identifierats och en omvårdnadsdiagnos har ställts (Björvell & Thorell-Ekstrand, 2019). Detta mål uppnås enligt Björvell och Thorell-Ekstrand (2019) genom olika typer av omvårdnadsåtgärder. Dessa åtgärder kan antingen vara åtgärder som sjuksköterskor kan utföra själva, delegera till övrig sjukvårdspersonal, eller åtgärder som patienten kan utföra på egen hand. Omvårdnads målet ingår i den sista delen av omvårdnadsprocessen.

Särskilt boende för äldre personer

Ett SÄBO utgör både ett boende, en arbetsplats och en vård- och omsorgsmiljö (Sveriges Kommuner och Regioner, 2022). Enligt Socialtjänstlagen [SoL] (SFS 2001:453) 5 kap § 5 ska socialnämnden i varje kommun verka för att äldre personer ska få goda bostäder samt det stöd, hjälp och lättåtkomlig service de behöver i hemmet. Enligt statistik framtagen av Socialstyrelsen (2021) var det 79 241 äldre personer som bodde på SÄBO i Sverige år 2021. Statistiken visade att antal äldre personer i behov av socialtjänstens insatser, exempelvis SÄBO, ökade med åldern. En lägesrapport publicerad av Socialstyrelsen (2022) visade att antalet äldre personer som flyttat in till, och bor på, SÄBO ökat år 2021 jämfört med samma uppmätta tidsperiod under år 2019.

Djurassisterad terapi

Djur har i alla tider funnits vid människans sida (Fine och Beck, 2019) och har även fyllt många olika funktioner (Friedmann & Krause-Parello, 2018). Enligt Kamioka et al. (2014) har till exempel Shirehästen använts som draghäst och guidehundar används idag till personer som är blinda. Djur kan alltså hjälpa till med pedagogiska- och välfärdsaspekter, men de kan också hjälpa till att förbättra människors fysiska, psykiska och sociala funktioner. Krause-Parello (2018) belyser till exempel att en hund som sällskapsdjur kan stå för social och emotionell stöttning eller vänskap samtidigt som den ofta bidrar till fysisk aktivitet. Relationen mellan människan och djuret är olika från person till person, därför ska relationen ses utifrån ett helhetsperspektiv.

I mitten på 1900-talet började Levinson (1978) forska om att använda djur i samband med terapi och sedan en koppling mellan djur och människors upplevda hälsa uppmärksammats har ett flertal olika interventioner utvecklats (Fine & Beck, 2019). Dessa djur-assisterande interventioner kallas *Animal-Assisted Interventions* [AAI] (Fine & Beck, 2019; Kamioka et al., 2014). Interventionen AAI är när specialtränade djur används och kan anpassas för att specifikt hjälpa patienter med just de områden de behöver hjälp inom (Machová et al., 2020). Det är en målinriktad och strukturerad intervention med syftet att uppnå en terapeutisk effekt hos människor, dock är det beroende på att rätt terapidjur introduceras till rätt patient (MacNamara et al., 2019). Djuret bildar tillsammans med en person, kunnig inom området, ett team för att utföra olika slags terapier (International Association of Human-Animal Interaction Organizations [IAHAIO], 2014). Demiralay et al. (2020) skriver att djurassisterad terapi är en positiv oberoende omvårdnadsåtgärd för sjuksköterskor. Interventionerna har olika benämningar beroende på vilken typ av hjälp

patienten behöver (Machová et al., 2020). Det finns många kategoriseringar inom AAI och två av dessa är: *Animal-Assisted Activities* [AAA] och *Animal-Assisted Therapy* [AAT] (IAHAIO, 2014).

Animal-Assisted Therapy

Interventionen AAT innebär att mötet mellan terapidjuret, dess ledare och patienten är strukturerat och organiserat efter aktivitetstyp och tid. Under varje möte finns ett individuellt anpassat mål för patienten i mötet med terapidjuret och dess skötare (Bert et al., 2016; Friedmann & Krause-Parello, 2018). Skötaren är utbildad och med en licens så att den ska vara expert på just denna intervention. Detta betyder även att interventionen och dess inverkan på människan kan följas upp genom noggrann och professionell dokumentation. Interventionen AAT fokuserar på att förstärka människans fysiska och psykiska välmående samt beteende och socio-emotionella aspekter (IAHAIO, 2014).

Animal-Assisted Activities

Interventionen AAA är mindre strukturerad och består av djur som kommer och besöker patienten under mer spontana förhållanden (Bert et al., 2016). Interventionen AAA kan också handla om ett antal introduktionsmöten mellan en patient och ett terapidjur där patienten kanske inte är van vid djur, men ändå hoppas att terapidjuret på kort sikt kan hjälpa patienten (Friedman & Krause-Parello, 2018). Övriga AAA-grupper som inte är introduktionsmöten sker ofta där gruppen består av fler patienter (Bert et al., 2016). För detta behöver inte skötaren eller djuret ha licens, men de behöver ha genomgått en introduktionskurs med träning och förberedelser för att kunna delta i denna intervention (IAHAIO, 2014). Även ett djur-människa team med licens kan leda denna intervention. Interventionen AAA syftar till att verka motiverande och pedagogiskt, till exempel kan de användas för att ge trygghet och stöd till personer som har varit med om olika trauman, kriser eller olyckor. De kan också besöka olika vårdhem för att utföra små aktiviteter och finnas där för de boende.

Terapidjur

MacNamara et al. (2019) skriver att det finns många olika djur som kan utbildas till terapidjur, bland dessa är hundar vanligast. Andra djur som nämns är hästar och kaniner. Valet av djur baseras på den grupp människor djuret är tänkt för samt utefter djurens förmåga att arbeta med människor. Förutom levande terapidjur finns även terapeutiska robotdjur. Att använda robotdjur som terapidjur är enligt Petersen et al. (2017) en terapimetod som kan ersätta djurassisterad terapi om hinder förekommer med den interventionen där levande djur används.

Teoretisk utgångspunkt

Den valda teoretiska utgångspunkten var Jean Watsons omvårdnadsteori (1985). Watsons teori grundas på det humanistiska värdesystemet kombinerat med den vetenskapliga kunskapen. Watson skriver att det är kombinationen mellan det humanistiska och det vetenskapliga som utgör grunden för omvårdnadsvetenskapen, och att omvårdnaden därefter baseras på tio olika karativa faktorer. Med karativa faktorer menas de faktorer sjuksköterskan kan använda sig av i omvårdnaden. De tio karativa faktorerna anses vara centrala i omvårdnadsvetenskapen och är framtagna utifrån en humanistisk filosofi, dessa

är; *Det humanistiska- och altruistiska värdesystemet, installationen av tro och hopp, känsligheten mot en själv och mot andra, utvecklandet av en hjälpande-förtroenderelation, främjandet och acceptansen av både positiva och negativa känslor, användandet av den vetenskapliga problemlösningsmetoden inför ett beslutsfattande, undervisning, tillhandahållandet av en stöttande, skyddande, fysisk, sociokulturell och andlig miljö samt tillåtelsen för existentiella- och fenomenologiska krafter.* Watson skriver att de tre första karativa faktorerna; *Det humanistiska- och altruistiska värdesystemet, installationen av tro och hopp* och *känsligheten mot en själv och mot andra*, interagerar med varandra och etablerar den filosofiska grunden för omvårdnadsvetenskapen och att de övriga sju karativa faktorerna bygger på den grund de första tre utgjort. Med dessa karativa faktorer menar Watson ska hjälpa patienten att uppnå eller bibehålla en god hälsa, eller att patienten kan dö en fridfull död.

Den första karativa faktorn är det humanistiska- och altruistiska värdesystemet (Watson, 1985). Det är grundat på tre universella grundläggande humanistiska värden; *Vänlighet, koncern* och *kärlek*. Detta värdesystem påbörjas tidigt i livet och utvecklas och växer under livets gång. Det humanistiska- och altruistiska värdesystemet är en kvalitativ filosofi som är en vägledning genom livet. Detta innebär kapaciteten att se på mänskligheten med kärlek och acceptera olikheter och individualitet, och med detta värdesystem är det tänkt att det ska vara enklare att se människor utifrån deras individuella tankesätt och inte ens eget.

Den andra karativa faktorn är installationen av tro och hopp (Watson, 1985). Denna karativa faktorn är tänkt att bygga på den första karativa faktorn och påverka de kommande åtta karativa faktorerna. Watson skriver att tro och hopp varit starkt integrerad med medicin genom tiderna då det troddes att själen behövde botas innan sjukdomen botades. Tro och hopp är två viktiga aspekter av många inom omvårdnaden då det har dokumenterats ett flertal terapeutiska effekter från dessa. Omvårdnadsvetenskapen överskrider vetenskapen, vid bedrivningen av omvårdnad måste hela människan ses då den farmakologiska behandlingen endast är en behandlingskomponent av många.

Den tredje karativa faktorn är känsligheten mot sig själv och mot andra (Watson, 1985). Watson skriver att människor ofta tillåter sig själva att tänka tankar, men inte att känna känslor. Det enda sättet att överkomma detta och känna känslor är att utveckla en känslighet mot en själv och mot andra. Att känna känslor är grunden för empati, och utan empati hos sjuksköterskor kan det vara svårt att bedriva en holistisk omvårdnad. Denna känslighet mot sig själv och mot andra ligger till grund för det humanistiska- och altruistiska värdesystemet, och tillsammans med installationen av tro och hopp utgör dessa de tre karativa faktorer grunden för omvårdnaden. Watson skriver att utan dessa tre karativa faktorer sägs omvårdnaden fallera.

Motiveringen till valet av denna teoretiska utgångspunkt var att Watsons (1985) teori såg människan utifrån ett holistiskt perspektiv. Som sjuksköterska krävs det ett helhetsperspektiv för att vårda människor och med tanke på föreliggande syfte i denna icke-systematiska litteraturöversikt ansågs denna teori vara relevant då ett holistiskt perspektiv appliceras. Watsons teori troddes kunna möta de många dimensioner som eventuellt skulle kunnat uppstå i samband med sammanställandet av resultatet och diskussionen, därför valdes denna teori.

Problemformulering

Äldre personer boendes på SÄBO i Sverige ökar, och antalet äldre personer förväntas med åren öka överlag procentuellt mer än någon annan åldersgrupp globalt. För att sjuksköterskan ska kunna hjälpa dessa äldre personer att nå målet med hälso- och sjukvården, en god hälsa, krävs mer än den farmakologiska behandlingen. Här krävs en god kompetens inom området omvårdnadsvetenskap och att även hela tiden inhämta ny forskning som kan gagna de drabbade äldre personerna och inkludera denna i omvårdnaden då ny och mer aktuell forskning publiceras hela tiden. Ett av dessa forskningsområden är djurassisterad terapi och denna terapimetod används på olika SÄBO:s. Med denna icke-systematiska litteraturöversikten var avsikten att ta reda på vad för uppmärksammas betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO.

SYFTE

Syftet var att beskriva vilken betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på särskilt boende.

METOD

I detta avsnitt följer en beskrivning om hur metoden för denna litteraturöversikt gått till. Detta presenteras med följande huvudrubriker; *design, urval, datainsamling, kvalitetsgranskning, dataanalys* och *forskningsetiska överväganden*.

Design

Den valda designen var en icke-systematisk litteraturöversikt. Den icke-systematiska litteraturöversikten är en design där endast de vetenskapliga artiklar med störst relevans inom forskningsområdet kommer att läsas i sin helhet och sammanställas (Kristensson, 2014). I en icke-systematisk litteraturöversikt genomgås då endast en selektiv del av den forskning som publicerats inom området, till skillnad från den systematiska litteraturöversikten där all publicerad forskning genomgås (Kristensson, 2014). Denna design valdes för att få en bild av aktuellt forskningsläge inom det valda området och för att kunna bidra till en god och evidensbaserad vård (Friberg, 2022). Genom den icke-systematiska litteraturöversikten presenteras den redan existerande evidensbaserade forskningen inom det valda forskningsområdet, samt eventuella kunskapsluckor inom området (Polit & Beck, 2017).

Urval

Begränsningar i sökandet efter vetenskapliga artiklar gjordes med intentionen att vetenskaplig relevans och reproducerbarhet båda ska finnas med i och inkluderas i litteraturöversikten (Polit & Beck, 2017). Baserat på syftet i föreliggande icke-systematiska litteraturöversikt bestämdes inklusions- och exklusionskriterierna (Friberg, 2022).

Vetenskapliga artiklar granskades utefter en redan framtagen frågeställning och de samband samt skillnader som identifierades kommer att presenteras i resultatavsnittet. Valet av dessa vetenskapliga artiklar gjordes efter en grovsällning av abstrakt och de vetenskapliga artiklar som lästes i sin helhet var artiklar som gick i linje med syftet i denna icke-systematiska litteraturöversikt. Av de vetenskapliga artiklarna som lästes i sin helhet

valdes sedan de mest relevanta vetenskapliga artiklarna. De resultat som presenteras kan motivera vidare forskning inom området.

Det var både kvalitativa och kvantitativa vetenskapliga artiklar som inkluderades i denna icke-systematiska litteraturöversikt, vilket enligt Kristensson (2014) ger en bred omfattning kring forskningsområdet. Att kombinera både kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder i en icke-systematisk litteraturöversikt är av högsta relevans då det ökar dess tyngd (Forsberg & Wengström, 2016). Den kvantitativa forskningen är forskning som är mätbar, att det är möjligt att mäta de skillnader och likheter, orsaker, samband samt effekter som identifieras inom forskningsområdet. Den kvalitativa forskningen har en mer holistisk utgångspunkt där forskningen fokuserar på människan i sin helhet (Kristensson, 2014). Forskningen kan komma att undersöka människors upplevelser eller uppfattningar där målet är att skapa en trovärdig och en icke-mätbar bild av området.

Avgränsningar

Avgränsningar i sökningen gjordes för att öka kvaliteten på litteraturöversikten (Kristensson, 2014). Att avgränsa sökningen kan fylla flera funktioner. Det användes avgränsningar, dels för att underlätta sökningen, dels för att sortera ut icke-relevant information i förhållande till syftet. Enligt Östlundh (2022) underlättas sökningen genom att avgränsa artiklarna till att de inte är äldre än tio år, samt skriver Kristensson (2014) att det kan avgränsas ytterligare till det engelska språket. Därför var detta två avgränsningar som valdes att appliceras till denna icke-systematiska litteraturöversikt. De databaser som användes i litteratursökningen var Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature [CINAHL] och Public Medline [PubMed]. I sökningen gjord i CINAHL lades även avgränsningen till att alla artiklar skulle vara peer reviewed. De artiklar framtagna från PubMed blev manuellt kontrollerade genom den tidskrift artikeln blivit publicerad på då det inte fanns valet att göra en sådan avgränsning. Artiklar som blivit peer reviewed innebär att artiklarna har granskats av både forskare och experter, fått eventuella förbättringsförslag och därefter har de blivit accepterade och publicerade i vetenskapliga tidsskrifter (Östlundh, 2022).

Inklusionskriterier

Inklusionskriterierna valdes för att hitta de vetenskapliga artiklar som kunde besvara syftet i föreliggande icke systematiska litteraturöversikt (Friberg, 2022). Artiklarna som inkluderades handlade om betydelsen av terapidjur för äldre personer boendes på SÄBO. Ett inklusionskriterie i samtliga sökningar var att deltagarna skulle vara 65 år eller äldre. I föreliggande litteraturöversikt inkluderades artiklar där både kvantitativa och kvalitativa ansatser använts för att få ett bredare sökresultat. De vetenskapliga artiklar som inkluderades var peer reviewed för en ökad kvalitet på litteraturöversikten, samt att endast artiklar skrivna från år 2012 till 2022 blev inkluderade då forskningen ska vara aktuell.

Exklusionskriterier

I föreliggande litteraturstudie exkluderades reviewartiklar då resultatet endast ska vara baserat på primärkällor (Polit & Beck, 2017). Eftersom litteraturöversiktens syfte var att belysa betydelsen av terapidjur för äldre personer boendes på SÄBO exkluderades studier som studerat äldre personer som inte bodde på ett SÄBO samt de artiklar som berörde robotdjur och sällskapsdjur. Artiklar publicerade innan år 2012 exkluderades då endast

aktuell forskning var önskvärd, samt att artiklar publicerade på andra språk än engelska exkluderades i syfte att förebygga språkliga missförstånd.

Datainsamling

Insamlingen av data genomfördes genom sökningar i två databaser, CINAHL och PubMed. Skillnaden mellan de två databaserna är att de vetenskapliga artiklarna på CINAHL är mer inriktade på omvårdnadsvetenskap medan de vetenskapliga artiklarna på PubMed är mer medicinskt inriktade (Kristensson, 2014). För en effektiv datainsamling planerades en sökstrategi som därefter applicerades i samband med artikelsökningen i de två databaserna. Denna sökstrategi baserades på specifikt valda sökord (Rosén, 2017), och till sökningarna med dessa sökord i PubMed användes Medical Subject Headings [MeSH-termer] och till sökningarna utförda i CINAHL användes CINAHL Subject Headings. Bibliotekarierna på Sophiahemmet Högskola var med och bidrog med hjälp vid skapandet av dessa sökord.

För att få ett bredare sökresultat med ett bredare urval av vetenskapliga artiklar, används ett bredare urval av sökord (Kristensson, 2014), vilket användes som sökmetod i föreliggande icke-systematiska litteraturöversikt. Denna sökmetod kallas för en boolesk söklogik (Kristensson, 2014) och för att kombinera dessa olika sökord gjordes sökningen i samband med dessa tre olika sökoperatörer; “AND”, “OR” och “NOT”. Vid användandet av “AND” sätts två eller flera av sökorden samman till ett nytt sökord som då ger ett sökresultat baserat på vad den kombinationen av de sökorden genererar, vid användandet av “OR” kommer sökresultaten att inkludera samtliga artiklar med vardera sökord och vid användandet av “NOT” kommer sökresultatet endast att inkludera artiklar innehållande ett eller flera sökord men inte ett annat.

I denna icke-systematiska litteraturöversikt genomfördes totalt tre artikelsökningar i de två databaserna med ovan beskrivna avgränsningar och det totala antalet artiklar var 120 stycken. Av dessa tre sökningar gjordes två sökningar i PubMed och en sökning i CINAHL. I PubMed gjordes den första sökningen med hjälp av dessa Mesh-termer; *aged*, *nursing homes* och *animal assisted therapy*, och dessa placerades i två olika sökblock. Det första sökblocket: *aged* “OR” *nursing homes*, kombinerades med “AND” med det andra sökblocket; *animal assisted therapy*. Dessa var två sökblock som kombinerades med varandra för att få fram relevanta artiklar till syftet, och det resulterade i 112 träffar. Av dessa artiklar lästes 40 abstrakt som troddes var av relevans, efter det lästes 19 artiklar i fulltext och bland de valdes 12 artiklar att inkluderas i detta resultat. Den andra sökningen gjord i PubMed var en manuell sökning då en relevant artikel; *Developing effective animal-assisted intervention programs involving visiting dogs for institutionalized geriatric patients: a pilot study*, (Berry et al., 2012), hittades som en liknande artikel och inte inkluderades i det första sökresultatet. I CINAHL gjordes sökningen med hjälp av dessa Subject Headings; *nursing homes*, *pet therapy* och *therapy animals*. Dessa tre termer utgjorde två sökblock, det första sökblocket; *nursing homes*, kombinerades med “AND” med det andra sökblocket; *pet therapy* “OR” *therapy animals*. Detta gav sju resultat, av dessa lästes fem abstrakt och tre artiklar lästes därefter i fulltext varav alla artiklar som lästes i fulltext valdes att inkluderas i resultatet då de ansågs svara på syftet. Nedan visar Tabell 1 en beskrivning om hur sökprocessen sett ut med de valda söktermerna.

Tabell 1: Redovisning av databassökning PubMed och CINAHL

Datum Databas	Sökord	Avgränsningar	Antal träffar	Antal lästa abstrakt	Antal lästa artiklar	Antal inkluderade artiklar
2022-11-18 PubMed	Aged [MeSH Terms] OR Nursing Homes [MeSH Terms] AND Animal Assisted therapy [MeSH Terms]	10 år Engelska 65+ år	112	40	19	12
2022-11-18 CINAHL	[MH] Nursing Homes+ AND [MH] Pet Therapy OR [MH] Therapy Animals	10 år Peer reviewed Research article Engelska 65+ år	7	5	3	3
2022-11-18 Manuell Sökning*			1	1	1	1
TOTALT			120	46	23	16

*Manuell sökning:

På PubMed valdes ytterligare en relevant artikel genom funktionen “Similar Articles” som efter kvalitetsgranskning lades till i resultatet: Berry et al. (2012).

Kvalitetsgranskning

För att litteraturstudiens resultat ska vara av hög kvalitet behöver även urvalet av artiklar i resultatet vara av hög kvalitet (Kristensson, 2014). Därför behöver artiklarna kritiskt granskas i flera steg. Första steget i granskningen är att gallra genom alla sökträffar och läsa artiklarnas abstrakts för att kunna sortera bort irrelevanta studier där syftet inte passar denna litteraturstudiens syfte. Nästa steg är att läsa dessa utvalda artiklar i fulltext och även här gallra ut de artiklar som ses som irrelevanta. Det sista steget är att göra en noggrann kritisk granskning av dessa artiklar, en kvalitetsgranskning.

Kvalitetsgranskningen av de vetenskapliga artiklarna genomfördes utefter Sophiahemmet Högskolas bedömningsunderlag för vetenskaplig klassificering samt kvalitet avseende studier med kvantitativ och kvalitativ metodansats (se Bilaga A). Bedömningsunderlaget är modifierat efter Berg et al. (1999) och Willman et al. (2016). Bedömningsunderlaget har tre olika skalor som används för att bedöma graden av kvalitet på de vetenskapliga artiklarna som använts. Dessa benämns som I = hög, II = medel och III = låg kvalitet. En artikel av hög kvalitet kännetecknas bland annat av en tydlig och strukturerad beskrivning av metod och material, en tydligt definierad frågeställning och ett tillräckligt stort deltagarantal. Adekvata statistiska metoder ska också finnas med, samt en väl beskriven process. En artikel av låg kvalitet kännetecknas därmed av motsatsen, alltså ett för lågt deltagarantal, otillräcklig statistisk, en icke väl beskriven metod, vagt formulerad frågeställning och otillräcklig resultatbeskrivning (Berg et al., 1999; Willman et al., 2016). Utifrån detta bedömdes trovärdigheten av artiklarna och de med högst kvalitet och störst relevans redovisades i tabellform (se Bilaga B).

Med stöd av Kristensson (2014) och ett utformat bedömningsformulär av (Berg et al., 1999; Willman et al., 2016) genomlästes och granskades artiklarna utifrån innehåll och kvalitet för att resultera i ett urval baserat på relevant innehåll och hög kvalitet. I de fall konsensus inte fanns genomfördes en ny genomläsning, granskning och kvalitetsgranskning för att enligt Kristensson (2014) minska förekomst av bias och personliga åsikter.

Dataanalys

I denna icke-systematiska litteraturöversikt valdes 16 artiklar som ansågs ha en stor signifikans för det syfte som framtagits. De inkluderade artiklarna analyserades med en integrerad dataanalys. Enligt Kristensson (2014) är den integrerade dataanalysen en sammanfattning av olika typer av tidigare gjord litteratur som ska ge en så omfattande bild av området som möjligt, och detta genomförs i tre olika steg. Denna trestegsmetod går ut på att jämföra data från olika studier genom att dela in dem i olika kategorier så att det lättare går att identifiera mönster och samband. De mönster som upptäcks kan sedan grupperas med varandra för att visa identifierade relationer studierna har med varandra. Varje artikel studerades noggrant i det första steget där syftet var att identifiera likheter och skillnader mellan dem, i det andra steget sammanfattades artiklarna efter att ha lästs i fulltext och i det tredje steget sammanfattades samt sammanställdes artiklarnas resultat som då grundade resultatdelen och dess rubriker i denna litteraturöversikt. Genom användandet av denna analysmetod kunde resultaten i dessa valda vetenskapliga artiklarna sammanställas på ett strukturerat sätt och tack vare variationen och mångfalden gavs en omfattande skildring av området.

Forskningsetiska överväganden

I en litteraturöversikt är det viktigt att se över om de vetenskapliga artiklarna är utförda på ett forskningsetiskt sätt, det vill säga att forskarna har följt de etiska lagar, riktlinjer och konventioner som finns (Kjellström, 2017). Detta kan försäkra att endast artiklar med en projektplan som fått ett etiskt godkännande används. För att en studie ska bli inkluderad måste den ha en etisk motivering. En etisk motivering görs enligt Kjellström genom att reflektera över de frågor som forskaren vill ta reda på och se över om dessa är av god vetenskaplig kvalitet, om de är väsentliga samt om dessa kan tas reda på på ett etiskt sätt. När data samlades in och analyserades under arbetes gång lästes de inkluderade artiklarnas metodavsnitt noga igenom för att säkerställa att resultaten framkom efter ett etiskt tillvägagångssätt.

Kjellström (2017) skriver att det finns en risk vid skrivande av en litteraturöversikt, vilket är att vissa etiska aspekter missas. Dessa kan vara att texten feltolkas på grund av språkförbristning, att det som skrivs vinklas och tolkas på ett negativt sätt eller att texten är skriven på ett för avancerat språk för läsaren. Detta har tagits i beaktande vid skapandet av litteraturöversikten och diskuterats under arbetets gång. Ytterligare en sak som uppmärksammas är förförståelse och värderingar som skulle kunna ha speglat urvalet av artiklar. Detta har därför diskuterats för att kunna ha så stor objektivitet som möjligt.

I Helsingforsdeklarationen (World Medical Association [WMA], 2022) står det beskrivet att forskning ska bedrivas genom etiska standarder som ska främja människovärdet. Det ska säkerställas att forskningen skyddar och respekterar de involverade i studien och deras hälsa, välbefinnande och rättigheter. Det är forskarens ansvar att inte låta den medicinska

forskningen gå före patienternas intressen och rättigheter. Vid studier där patienter bidrar med personlig information är det viktigt att dessa personers integritet och självbestämmande beaktas. Vetenskapsrådet (2017) belyser även dem det ansvar forskare har gentemot deltagare i forskningen. Viktigt är att dessa behandlas rätt och att de skyddas från kränkningar. Ytterligare en viktig etisk aspekt i forskningsarbetet är att deltagare i studier ska ge informerat samtycke till att vara med, detta för deltagarnas säkerhet. Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor skriver bland annat i 8 § att forskningen alltid ska beakta människovärdet och mänskliga rättigheter. Således valdes artiklarna utifrån de etiska principer som presenterats ovan. Artiklarna som valdes ansågs vara av hög kvalitet och samtliga är vetenskapliga artiklar som publicerats i en vetenskaplig tidskrift och genomgått granskning. Referenshantering har gjorts enligt American Psychological Association [APA] för att kunna redovisa hänvisningar och bidra till öppenhet. Dessutom har denna icke-systematiska litteraturöversikt plagiatkontrollerats i programmet Ouriginal som detekterar om plagiering förekommer.

RESULTAT

Resultatet har baserats på 16 vetenskapliga originalartiklar som markerats med asterisk (*) i referenslistan, se matriser under Bilaga B för korta summeringar av resultaten från dessa. Resultaten av dessa presenteras under två huvudkategorier, dessa huvudkategorier är; *Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa* och *Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa*. Till dessa huvudkategorier tillkom fem tillhörande underkategorier som ansågs vara av relevans till syftet där likheter och skillnader presenteras (se Tabell 2).

Tabell 2: Presentation av huvudkategorier och underkategorier

Huvudkategori	Underkategori
Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa	Minskad psykisk ohälsa
	Ökad social interaktion
Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa	Ökat välbefinnande
	Förbättrad motorik
	Icke-förändrad farmakologisk behandling

Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa

I flera studier benämns den positiva betydelse terapidjur haft för den psykiska hälsan hos de äldre personer boendes på SÄBO (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Friedmann et al., 2015; Menna et al., 2016; Olsen et al., 2016; Sollami et al., 2017; Thodberg et al., 2016; Vrbanac et al., 2013), samt för den sociala hälsan (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019). Några av de aktiviteter de äldre

personerna utförde i samband med interagerandet med terapidjuren som ansågs haft en positiv betydelse för den psykosociala hälsan var att klappa på, borsta på både päls och tänder, ge godsaker (Berry et al., 2012; Friedmann et al., 2015; Olsen et al., 2016; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019), prata med och om terapidjuren, ge kommandon, prata om minnen relaterat till terapidjuren samt prata med övriga deltagare om terapidjuren (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Briones et al. 2021; Friedmann et al., 2015; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Menna et al., 2016; Nordgren & Engström, 2014; Pitheckoff et al., 2018; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019).

Minskad psykisk ohälsa

Terapidjur hade en positiv betydelse för äldre personers psykiska hälsa och specifikt belystes en minskning av depressiva symtom (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Friedmann et al., 2015; Menna et al., 2016; Olsen et al., 2016; Sollami et al., 2017; Thodberg et al., 2016; Vrbanac et al., 2013). Dessa studier har uppmätt en signifikant skillnad i minskningen av depressiva symtom hos de deltagare som interagerat med terapidjur gentemot de deltagare som inte interagerade med terapidjur (Ambrosi et al., 2019; Friedmann et al., 2015; Menna et al., 2016; Olsen et al., 2016; Thodberg et al., 2016; Sollami et al., 2017). I den studie Ambrosi et al. (2019) genomfört minskade depressionssymtomen med 33,5 procent hos de deltagare som interagerat med terapidjur, och hos de deltagare som inte interagerat med terapidjur minskade de depressiva symtomen endast med 3,2 procent. Skillnaden i de depressiva symtomen mellan deltagargrupperna ökade med studiernas gång och skillnaden var som störst vid studiernas slut (Friedmann et al., 2015; Menna et al., 2016; Olsen et al., 2016; Thodberg et al., 2016).

Ett flertal studier studerade även den effekt terapidjur haft på den ångest deltagarna upplevde (Ambrosi et al., 2019; Friedmann et al., 2015; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Sollami et al., 2017). Kårefjärd och Nordgren (2019) samt Sollami et al. (2017) skriver att en minskad ångest uppmättes hos deltagarna i samband med interagerandet med terapidjur. Dock ansåg Ambrosi et al. (2019) och Friedmann et al. (2015) att den skillnad som uppmätts av ångestliknande symtom som ej signifikant då skillnaden var väldigt liten.

I två studier registrerades det en skillnad i deltagarnas sömnmönster (Olsen et al., 2016; Thodberg et al., 2016). Bland de äldre personer som deltagit i den studie Olsen et al. (2019) genomfört och interagerat med terapidjur påverkades sömnen positivt, dock fanns det en signifikant skillnad på hur mycket sömnen blev påverkad och mellan graden av demens som de äldre personerna hade. Sömnen hos de med svår demens påverkades mer än hos de med en mild eller måttlig demens, även fast de med svår demens interagerat minst med terapidjuren. I studien gjord av Thodberg et al. (2016) har resultaten ansetts som icke signifikanta då skillnaden endast registrerades en gång under studiens gång. Denna skillnad uppmättes endast under vecka tre av sex och Thodberg et al. skriver därför att terapidjur inte har någon betydelse på sömnen hos deltagarna i denna studie.

Ökad social interaktion

Under och efter interaktionen med terapidjur har en positiv effekt på äldre personers sociala hälsa uppmärksamats (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019). Wesenberg et al. (2019) skriver att under de sex månaderna som studien pågick observerades allt längre verbala interaktioner mellan de äldre personer

med en måttlig eller svår kognitiv svikt och terapidjuren. Vrbanac et al. (2013) skriver att en del deltagare som levtt ett solitärt liv på SÄBO med minimal eller ingen kommunikation med andra boende började under studiens sexmånadersperiod kommunicera mer med andra och vid studiens slut träffades denna grupp innan sessionen med terapidjuret började och tog frivilligt del i konversationer med andra boende. Interaktionen med terapidjuren bidrog till en positiv social miljö (Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018), samt att det nämns att deltagarna i studien av Jain et al. (2021) kom ihåg mötet med terapidjuren, vilket sades hade stor signifikans eftersom deltagarna inte kom ihåg andra terapimetoder som genomfördes under samma tidsperiod. I studien av Olsen et al. (2019) var dock majoriteten av de äldre personerna som bodde på SÄBO diagnostiserade med en svår kognitiv svikt, och det var bland dessa deltagare som det registrerats minst engagemang till social interaktion.

Terapidjurs effekt kan ses minska den ofrivilliga ensamheten hos den äldre populationen boendes på SÄBO (Pitheckoff et al., 2018; Vrbanac et al., 2013; Sollami et al., 2017). Vrbanac et al. (2013) skriver att deltagarna upplevde en minskad ofrivillig ensamhet oavsett om de tidigare haft ett sällskapsdjur eller inte.

Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa

I flera studier har mötet med terapidjur gett en ökad livskvalitet hos de äldre personer boendes på SÄBO under studiernas gång (Briones et al., 2021; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Nordgren & Engström, 2014; Olsen et al., 2016; Olsen et al., 2019; Sollami et al., 2017). Detta har observerats i samband med förändringar av ansiktsuttryck (Berry et al., 2012; Jain et al., 2021; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Pitheckoff et al., 2018), ett förändrat beteende (Friedmann et al., 2015; Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013) samt att de äldre personerna kunnat samtala om gamla minnen som uppstått och att dessa framkallat positiva känslor (Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Vrbanac et al., 2013). Det har även kunnat ses en förändring i de äldre personernas fysiska hälsa som exempelvis en ökad mobilitet (Ambrosi et al., 2019; Friedman et al., 2015; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Wesenberg et al., 2019). Det undersöktes även om terapidjur kunde leda till en minskning av den farmakologiska behandlingen (Briones et al., 2021; Friedmann et al., 2015).

Ökat välbefinnande

Förekomsten av leenden från de äldre personer som interagerat med ett terapidjur ökade signifikant (Berry et al., 2012; Jain et al., 2021; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Pitheckoff et al., 2018). Berry et al. (2012) skriver att deltagarna i studien log som mest vid spontana interaktioner med terapidjuret jämfört med när de interagerade med människor eller vid ledande interaktioner med terapidjuret. Jain et al. (2021) upptäckte att deltagarna, från att ha varit neutrala eller negativa i sina känslor och ansiktsuttryck började le, skratta och socialisera sig mer så fort de interagerade med och rörde terapidjuret. På samma sätt beskriver Kårefjärd och Nordgren (2019) att deltagarna som från början såg ut att ha ett ansiktsuttryck av obehag och även såg fysiskt obekväma ut började istället le mer och detta obehag såg till synes försvinna till viss del.

Att träffa ett terapidjur kunde för de äldre personerna bidra till flera positiva känslor och positiva beteenden (Friedmann et al., 2015; Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013). Jain et al. (2021) beskriver att deltagarna blev

mer lugna när de höll, klappade eller pussade på terapidjuren, speciellt de med någon slags sensorisk förlust som till exempel partiell blindhet. Andra beskrivna beteenden var att de kände sig "lättare", "mer öppna" och en känsla av att de kunde "blomma ut". Den taktila kontakt som uppstod mellan de äldre personerna och terapidjuren verkade också inge en känsla av kontroll och "engagemang med världen". I studien av Vrbanac et al. (2013) uppgav nästan alla deltagare att umgänge med terapidjuret förbättrade deras humör. Pitheckoff et al. (2018) skriver att själva närvaron av terapidjuret och handlingen att klappa dem var avslappnande och lugnande. Det framkom vidare att interaktionen bidrar till och främjar avslappning och minskar ångestkänslor. Friedmann et al. (2015) kom även fram till att interaktionen kan ge en mindre förbättring vad gäller apati hos de deltagare som lider av det. Likaså kunde både Sollami et al. (2017) och Vrbanac et al. (2013) se en positiv förändring i både den kognitiva och emotionella apatin hos deltagarna samt en minskning av känslan av obehag.

Interaktionen med terapidjuren kunde leda till en stimulans av minnen associerade med djur som de äldre personerna tidigare inte haft något minne av (Jain et al., 2021; Pitheckoff et al., 2018; Vrbanac et al., 2013). I en studie av Jain et al. (2021) visade det sig att de äldre personer som interagerat med ett terapidjur började minnas saker från sitt liv. Exempelvis började vissa deltagare prata om tidigare ägda djur, platser de bott på i sina liv och personer de kände. Vrbanac et al. (2013) kunde se liknande resultat, där kunde deltagarna komma på och börja prata om gamla minnen om tidigare ägda husdjur. Deltagare i den studie gjord av Pitheckoff et al. (2018) började prata både om gamla minnen relaterat till interaktionen med terapidjuren som väckts samt om deras närstående både med och utan sällskapsdjur.

Förbättrad motorik

Terapidjur visade sig ha en effekt på flera olika aspekter av fysisk hälsa hos äldre personer (Ambrosi et al., 2019; Friedman et al., 2015; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Wesenberg et al., 2019). Två aktiviteter som stimulerade den fysiska hälsan hos deltagarna var promenader samt apport med terapidjuren (Berry et al., 2012; Friedmann et al., 2015; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Olsen et al., 2016; Sollami et al., 2017; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019). Rodrigo-Claverol et al. (2020) skriver att vissa förbättringar kunde ses i mobiliteten hos de äldre personerna efter interventionen. Skillnaden av ökad mobilitet mellan kontrollgruppen och den grupp som fått interagera med terapidjur ansågs vara absolut signifikant. De två variabler som visade den största förbättringen var gång- och balansförmåga där det sågs en skillnad i både behandlingsgruppen och kontrollgruppen. Resultatet visade inga skillnader mellan de deltagare med mild till måttlig demens eller de med svår kognitiv svikt. Vad gäller fysisk aktivitet kunde Friedmann et al. (2015) se att antalet deltagare som spenderade en procent eller mindre av deras vakna tid åt måttlig till stor fysisk aktivitet minskade. Från början var detta antal 40,9 procent av deltagarna och efter interventionen var denna siffra 36,8 procent. Friedmann et al. (2015) skriver därför att terapidjur kan bidra till en ökad fysisk aktivitet hos äldre personer. Vad gäller energiförbrukningen visade även denna studie en större förbrukning av kalorier efter varje interventionstillfälle. I den studie gjord av Wesenberg et al. (2019) sågs en ökad mobilitet av kroppsrörelser, särskilt överkroppsrörelser, då deltagarna som fick träffa ett terapidjur rörde sig mer mot dessa samt till andra personer och olika föremål. Däremot visade den studie gjord av Thodberg et al. (2016) att det inte fanns någon skillnad på BMI efter interventionen.

Icke-förändrad farmakologisk behandling

Interventioner med terapidjur anses vara en relevant icke-farmakologisk behandlingsmetod då ett positivt mottagande av denna uppmärksammats hos deltagarna i dessa studier (Briones et al., 2021; Menna et al., 2016; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Thodberg et al., 2016). Dock undersöktes det om terapidjuren hade någon effekt på deltagarnas farmakologiska behandling, specifikt om en minskning i denna kunde ses (Briones et al., 2021; Friedmann et al., 2015). Ingen skillnad i antidepressiva läkemedel kunde ses i den studie gjord av Friedmann et al. (2015). Briones et al. (2021) kunde inte se en förändring i de psykotropa läkemedlen deltagarna konsumerade under interventionens gång med terapidjuren. Wesenberg et al. (2019) fick ett liknande resultat, det kunde inte ses en förändring i den farmakologiska behandlingen under studiens gång.

DISKUSSION

I följande avsnitt kommer resultatet och val av metod att diskuteras under rubrikerna *resultatdiskussion* och *metoddiskussion*. De 16 vetenskapliga artiklarna som resultatet grundas på sattes i kontext till Watsons teori (1985) samt andra vetenskapliga artiklar. Val av metod analyserades och styrkor samt svagheter i samband med denna diskuterades. Avslutningsvis i denna diskussion följer en *slutsats* med underrubrikerna *fortsatta studier* och en *klinisk tillämpbarhet* inom detta område.

Resultatdiskussion

Syftet med denna icke-systematiska litteraturöversikt var att beskriva vilken betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO. Resultatet redovisades i följande två huvudkategorier; *Terapidjur och äldre personers psykosociala hälsa* och *Terapidjur och äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa*. Det framkom att terapidjur har en positiv betydelse för personer boendes på SÄBO inom dessa områden.

Ett av de större fynden var terapidjurens positiva påverkan på den psykiska hälsan hos äldre personer boendes på SÄBO. Specifikt belystes den positiva effekt terapidjur haft på de depressiva symtomen. Davis och Ryan (2007) skriver att depression är en vanligt förekommande psykisk sjukdom hos äldre personer, och skillnaden av de depressiva symtomen från det att studierna startade till att studierna slutade, var i flera fall markant. Ett av dessa fall var Ambrosi et al. (2019) som uppmätte en skillnad av en minskning av depressiva symtom som var 33,5 procent vid studiens slut. När de äldre personerna interagerade med terapidjuren fick de exempelvis klappa på terapidjuren, ge godsaker till dem, ge kommandon och borsta deras päls. En reflektion som uppstod under sammanställandet av resultatet var att utförandet av dessa aktiviteter skapade en rofylld känsla som i sin tur bidrog till en minskning av depressiva symtom. Liknande positiva fynd presenterades i en litteraturöversikt av Demiralay et al. (2020), det resultatet visade att terapidjur bidrog till en minskad stressnivå, en minskning av depressiva symtom och en minskning av ångest. Då flertalet studier i denna icke-systematiska litteraturöversikt fokuserat på minskningen av de depressiva symtomen har även en minskning av ångest noterats, även om fynden inte varit lika signifikanta.

Resultatet presenterat i denna litteraturöversikt visade även positiva effekter på de äldre personernas livskvalitet i samband med möten med terapidjur på SÄBO. Detta kunde ses på aspekter som förändrade ansiktsuttryck, förändrade beteenden och framkallade minnen

som tidigare de med en kognitiv funktionsnedsättning inte kunnat minnas innan interventionen. Det mest framträdande ansiktsuttrycket var leenden vilket ofta framträdde tillsammans med skratt och glädje. Gundersen et al. (2018) skriver att personalen ansvarig för terapidjuren uppgett den glädje som observerats hos de äldre personerna i samband med besöken med terapidjuren som anmärkningsvärd. Fine et al. (2019) skriver att när människor påminns om djur är dessa minnen ofta associerade med gosedjur från barndomen, resor till djurparker, egna eller bekantas sällskapsdjur, samt djur från bilderböcker. Detta går i linje med det resultat denna litteraturöversikt presenterar. Att minnen framkallas hos de äldre personer med en kognitiv sjukdom benämns med begreppet *Reminiscence* (Svenskt Demenscentrum, 2020a). *Reminiscence* betyder ihågkomst eller minne, och dessa minnen kan framkallas med hjälp av olika igångsättare, exempelvis terapidjur som i dessa fall. Ihågkomsten av minnen kan leda till att ett flertal känslor uppstår, och i dessa resultat nämndes glädje som en känsla som uppstod i samband med detta ihågkomna minnet. Watson (1985) skriver att känslor som tro och hopp är en central del av omvårdnaden då dessa kan ha en positiv inverkan på hälsan, och detta kan kopplas in här då *Reminiscence* i form av minnen och positiva känslor uppstod i samband med mötet med terapidjur i dessa studier. Watson (1985) nämner dessa känslor som en central del i omvårdnaden då fler behandlingsmetoder än den farmakologiska anses vara nödvändiga för att en person ska kunna uppleva en god hälsa, och en reflektion var att detta kunde observeras i dessa fall där en icke-farmakologisk behandlingsmetod bidrog till en förbättrad hälsa.

I resultatet framkom det en ökad social interaktion hos en stor andel av de äldre personerna som interagerat med terapidjuren. Det visade att boende som inte tidigare deltagit i sociala aktiviteter började, tack vare terapidjuret, kommunicera mer med andra, både med andra boende och med omvårdnadspersonal. Interagerandet med terapidjur inspirerade till ett flertal samtalsämnen såsom gamla minnen, närstående och vänner, samt diskussioner om terapidjuren. Då ett ökat besvärande av ofrivillig ensamhet bland äldre personer har uppmärksammats av Socialstyrelsen (2020) är det enligt WHO (u.å.) sjuksköterskans ansvar att hitta nya omvårdnadsstrategier som kan möta detta hälsoproblem. De studier som inkluderades i föreliggande litteraturöversikt varade från några veckor upp till några månader och en reflektion är att med tanke på dess korta längder är de positiva resultaten allt mer markanta. Resultatet visade att äldre personer som tidigare besvärats av ofrivillig ensamhet eller valt att inte kommunicera med övriga boenden upplevt en minskad ofrivillig ensamhet eller en ökad social interaktion. Detta ger antydning till att terapidjur har en positiv och effektiv påverkan inom detta område.

Resultatet i denna icke-systematiska litteraturöversikt visar även en positiv effekt på den fysiska hälsan hos dessa äldre personer på SÄBO. De mest framträdande var bättre gång- och balansförmåga, ökad fysisk aktivitet samt fler spontana kroppsörelser. WHO (2001) skriver om det faktum att äldre personer kan behöva olika slags stöd med vardagliga aktiviteter beroende på var i åldrandeprocessen de är. Samtidigt skriver WHO att det stöd äldre personer behöver är individuellt och att detta kan skilja sig och se olika ut för olika personer. Detta tyder på att åldrandet begränsar vissa av de äldre personernas funktioner, såsom till exempel den fysiska hälsan. Positivt är då att detta resultat visar på att möten med terapidjur kan förbättra den fysiska hälsan. Dock tar Gussgard et al. (2019) upp en risk i samband med terapidjur som måste tas i beaktande när det gäller äldre personers fysiska hälsa, nämligen fallrisken. Gussgard et al. skriver att med de äldre personerna som lider av balanssvårigheter finns det en risk att de kan snubbla eller falla över terapidjuret. Fallolyckor är bland de tillstånd som utgör majoriteten av sjukdomsördan hos äldre

personer över 70 år (Institute for Health Metrics and Evaluation, 2019), vilket är varför fallrisken bör tas på allvar i samband med sessioner med terapidjur. Watsons teori (1985) nämner tillhandahållandet av en stöttande, skyddande, fysisk, sociokulturell samt andlig miljö som en av de tio karaktäristiska faktorerna. Då Watson benämner både den fysiska miljön samt en skyddande och stöttande miljö är detta något att ha i åtanke. Enligt Patientsäkerhetslagen [PSL] (SFS 2010:659) 3 kap § 2 skall vårdgivaren vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga vårdskador, därför är det viktigt att omvårdnadspersonalen som är med vid mötet med terapidjuret har uppsikt över både terapidjuret och den äldre personen för att förhindra eventuella vårdskador.

Frågan om interventioner med terapidjur kunde ersätta viss farmakologisk behandling ställdes i ett antal studier. Det framkom flera positiva aspekter i samband med interagerandet med terapidjur, dock skedde ingen förändring i den farmakologiska behandlingen under studiernas gång. Studien utförd av Briones et al. (2021) kom fram till att trots det att terapidjur haft en positiv inverkan på deltagarna kunde denna terapimetod inte ersätta den farmakologiska behandlingen. Dock kunde fortfarande en signifikant skillnad ses mellan de deltagare som fått interagera med terapidjur gentemot de som inte fått interagera med terapidjur under studiernas gång. Med stöd av dessa resultat kan därför Watsons teori (1985) stärkas, att för en god hälsa skall uppnås krävs det att hela människan ses och att fler behandlingskomponenter utöver den farmakologiska behandlingen måste användas. En reflektion är att för en god hälsa ska kunna uppnås behöver det vara en kombination av både den farmakologiska behandlingen och icke-farmakologiska behandlingar, exempelvis interventioner med terapidjur. Något som kan diskuteras är dock om inte resultatet av dessa studier skulle sett annorlunda ut om längden på dessa studier förlängdes.

Resultatet i denna litteraturstudie visade att terapidjur hade en positiv betydelse för äldre personers hälsa och välbefinnande. Socialstyrelsen (2022) har belyst fyra av de 17 antagna globala målen från Agenda 2030 i samband med en god vård och omsorg som bedrivs på SÄBO. Dessa fyra mål är; *Mål 2: Ingen hunger*, *Mål 3: God hälsa och välbefinnande*, *Mål 5: Jämställdhet* och *Mål 10: Minskad ojämlikhet*. Agenda 2030 består av 17 Globala mål som togs fram år 2015 av både FN och ett flertal länder. Målen syftar till att världens länder ska sträva efter en hållbar utveckling och nå de 17 stycken mål inom ekologisk, social och ekonomisk utveckling tills år 2030 (Globala målen, 2022). Resultatet som presenteras i denna litteraturöversikt går inte bara i linje med dessa mål och tidigare studier, det går även i linje med egna erfarenheter och observationer. Mål 3 benämner specifikt god hälsa och välbefinnande, vilket kan kopplas till den uppmärksammade beteendeförändringen och förändringen i ansiktsuttryck hos de äldre personer som blivit besökta av terapidjur. Dessa positiva förändringar har bevitnats ett flertal gånger och terapidjurs betydelse har upplevts vara mycket stor. Majoriteten av de äldre personerna började le, skratta och klappa på terapidjuret, samt upplevdes det att energinivån hos de äldre personerna höjdes. Dessa iakttagelser stödjer det resultat som framkommit i denna litteraturöversikt, och fynden som presenteras i resultatavsnittet ger antydning på att terapidjur är en mycket relevant behandlingsmetod för äldre personer boendes på SÄBO och att de har en stor betydelse för dessa personer. Dock visar en studie gjord av Gundersen et al. (2018) att sjuksköterskans roll vid möten med terapidjur på SÄBO mestadels var stöttande för de äldre personerna, och en del sjuksköterskor ansåg att deras närvaro inte var nödvändig. En reflektion är att även då sjuksköterskans närvaro vid dessa möten inte alltid upplevs som nödvändig är detta ändå en ytterst relevant terapimetod då fler positiva fynd hittats i samband med terapidjurs besök på SÄBO:s. Detta resultat från

denna litteraturöversikt kan då ge en ökad förståelse för en positiv omvårdnadsåtgärd för äldre personer boende på SÄBO.

Något som kan diskuteras är användandet av robotdjur på SÄBO. Enligt SBU (2022) är användandet av robotdjur ett alternativ när användandet av levande terapidjur inte är möjligt. En observation som gjordes var om inte pälsdjursallergi kunde vara ett hinder för djurassisterad terapi. Med ett robotdjur behöver inte patienter med en pälsdjursallergi exkluderas då dessa robotdjur inte är levande pälsdjur (Preuß & Legal, 2017). Dock måste valet av det terapeutiska robotdjuret anpassas på individnivå för att nå önskad effekt eftersom alla inte uppskattar robotdjur (Abbott et al., 2019; Preuß & Legal, 2017; SBU, 2022; Tamura et al., 2004). Detta kan kopplas till Watsons teori (1985) som belyser vikten av att se på mänskligheten med kärlek samt att acceptera olikheter och människors individualitet. Ett exklusionskriterie i de inkluderade vetenskapliga artiklarna i denna litteraturöversikt var en rädsla för djur (Berry et al., 2012; Friedmann et al., 2015; Olsen et al., 2016; Olsen et al., 2019; Sollami et al., 2017; Thodberg et al., 2016). En reflektion är att robotdjur då kan vara ett alternativ för de med en rädsla för djur för att även ge dessa äldre personer på SÄBO:s möjligheten att interagera med djur och ta del av de förmåner denna terapimetod för med sig. McGlynn et al. (2017) benämner att robotdjur för med sig många förmåner, dock skriver Abbott et al. (2019) att mottagandet av robotdjuren skiljde sig mellan de äldre personerna på SÄBO:t vilket stärker Watsons teori (1985) om att acceptera människors individualitet. Enligt SBU (2022) ersätter inte robotdjur användandet av levande terapidjur, utan de beskriver att robotdjur är ett komplement till levande terapidjur. Användandet av robotdjur på SÄBO:s exkluderas i denna litteraturöversikt då syftet var att se den betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO. Relevansen av robotdjur ansågs däremot viktig då ett flertal exklusionskriterier, exempelvis pälsdjursallergi och en rädsla för djur, hindrade en del äldre personer att delta i studierna. Användandet av robotdjur kan göra det möjligt att även dessa äldre personer kan ta del av denna terapimetod.

Metoddiskussion

Designen var en icke-systematisk litteraturöversikt där en sammanställning av tidigare gjord forskning skulle besvara det valda syftet. Det finns både fördelar och nackdelar med denna design. Det kan diskuteras hur väl den uppfyller syftet och bidrar till att mäta det som avses att mätas. Enligt Friberg (2022) är denna design en relevant metod för uppsatsskrivande där vetenskapliga artiklar med stor relevans inom det valda forskningsområdet kan bidra till ett nytt vetenskapligt resultat. En fördel med denna typ av uppsats är enligt Forsberg och Wengström (2016) att den ger en bred bild av forskningsområdet. En nackdel med designen är samtidigt enligt Polit och Beck (2017) att passande artiklar till området väljs ut efter relevans. Enligt Forsberg och Wengström (2016) kan därför urvalet av artiklar påverkas av personlig bias, antingen avsiktligt eller oavsiktligt. Även tolkningar av artiklar och dess resultat kan påverka det nya forskningsresultatet. Detta till skillnad från exempelvis en systematisk litteraturöversikt där Polit och Beck (2017) beskriver att samtliga vetenskapliga studier som finns i databassökningen ska inkluderas samt att det ställs krav på ett systematisk tillvägagångssätt vilket hade bidragit till en större tillförlitlighet. En annan design som metod, exempelvis en systematisk litteraturöversikt, hade kunnat användas för att stärka kvaliteten i detta arbete. Med detta i beaktande och en medvetenhet om den valda designens svagheter har den icke-systematiska designen ändå använts då den ansågs var den mest lämpliga metoden för detta arbete.

Urvalet av artiklar till studien baserades på inklusions- och exklusionskriterier vilket enligt Henricsson (2017) stärker studiens trovärdighet då urvalet är noggrant redovisat. Sökningarna avgränsades till artiklar som studerar personer över 65 år (se Tabell 1), vilket enligt WHO (2001) är den kronologiska åldern då en person räknas till den äldre populationen. Dock upptäcktes det att vissa av deltagarna i de valda studierna var yngre än 65 år (Friedmann et al., 2015; Jain et al., 2021; Kårefjärd & Nordgren, 2019; Menna et al., 2016; Nordgren & Engström, 2014; Sollami et al., 2017). Dessa personer inkluderades i dessa studier då de var boende på de SÄBO:s där studierna tog plats. Dock skriver Sabharwal et al. (2015) att det kronologiska synsättet på åldern ibland är begränsade då alla personers åldrandeprocess ser olika ut, och detta tankesätt kan appliceras här. Liknande står det i Watsons teori (1985), att det ska finnas en acceptans av olikheter samt att se människor utifrån deras individuella tankesätt fritt från omdöme av sitt eget tankesätt. Med detta i åtanke valdes dessa studier att tas med då syftet var att belysa den betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO, vilket också utgörs av äldre personer under 65 år.

Det inkluderades både kvalitativa och kvantitativa vetenskapliga artiklar vilket enligt Forsberg och Wengström (2016) ökar arbetets tyngd. Kvalitativa studier har enligt Kristensson (2014) sin utgångspunkt i upplevelser som beskrivs av deltagare som ingår i studien till skillnad från kvantitativa studier som grundar sig i deskriptiva mätresultat som beskriver att det kan ge olika perspektiv av ett ämne och på så sätt stärker de fynd som framkommer i resultatet. Av de 16 inkluderade vetenskapliga artiklarna var 14 artiklar med kvantitativ metodansats och två artiklar med en kvalitativ metodansats. Många av de inkluderade kvantitativa artiklarna är genomförda med objektiva bedömningsinstrument, exempelvis *Quality of Life in Late-Stage Dementia scale* [QUALID] (Svenskt Demenscentrum, 2020b). Bedömningsinstrumentet QUALID är utformat för att mäta äldre personers livskvalitet med svår kognitiv svikt. Detta är då inte en ansamling av personliga upplevelser angivna från personerna själva, utan detta är en tolkning från en utomstående persons perspektiv. Med detta i åtanke finns det en medvetenhet att resultatet kan vara missvisande då det inte var de äldre personerna själva som angav terapidjurens betydelse. För mycket statistiska data och bristen på unikt beskrivna upplevelser kan även det ha gjort resultatet mindre nyanserat. Bortfall i statistiken är ännu en sak som skulle kunna minska studiens tillförlitlighet. Däremot i de kvalitativa artiklarna där beskrivna upplevelser inkluderar finns andra aspekter som måste tas i beaktan, nämligen artiklarnas trovärdighet. Trovärdighet sägs grundas i fyra separata dimensioner; *tillförlitlighet*, *överförbarhet*, *giltighet* och *verifierbarhet* (Kristensson, 2014). Tillförlitlighet beskriver dels att resultatet kan stärkas om urvalet är varierat, med överförbarhet vill resultatets generaliserbarhet lyftas, giltighet beskriver resultatets trovärdighet från ett tidsperspektiv och verifierbarheten beskriver hur väl resultatet är tolkat eftersom att det är personliga upplevelser och berättelser som återigen tolkas i sammanställandet av resultatet (Kristensson, 2014). Bland dessa olika dimensioner kan det argumenteras att resultatets trovärdighet stärktes av de inkluderade kvalitativa artiklarna med tanke på att alla äldre personer som bodde på SÄBO inkluderades i denna litteraturöversikt, att ingen artikel var äldre än tio år samt att resultatet är sammanställt från studier genomförda i olika länder.

Av de inkluderade vetenskapliga artiklarna var det ett återkommande exklusionskriterie som ansågs viktig att belysa. För att delta i dessa studier som detta resultat är baserat på krävdes det att deltagarna inte led av någon form av känd allergi mot pälsdjur (Ambrosi et al., 2019; Berry et al., 2012; Briones et al., 2021; Friedmann et al., 2015; Olsen et al.,

2016; Olsen et al., 2019; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Sollami et al., 2017; Thodberg et al., 2016; Wesenberg et al., 2019). Syftet med denna litteraturöversikt var att se den betydelse terapidjur hade för äldre personer boendes på SÄBO, dock är här en grupp äldre personer som blir exkluderade från resultatet. Gussgard et al. (2019) genomförde en studie där syftet var att undersöka de risker som fanns i samband med terapihundar och tandläkarbesök. De skriver att terapihundar bör utgöras av allergivänliga raser för att minimera risken för både vårdpersonal och patienter. Brodie et al. (2002) skriver att pälsdjursallergi är en av riskerna med terapidjur, men att valet av terapidjur samt miljön där terapidjuret interagerar med patienten kan minska risken för en allergisk reaktion.

Utöver risken för en allergisk reaktion i samband med terapidjur finns även en infektionsrisk (Dalton et al., 2020). Vad det gäller detta skriver Dalton et al. (2020) att det finns en infektionsrisk då terapidjur kan bära på sjukhusrelaterade patogener, en av dessa är Meticillinresistent Staphylococcus Aureus [MRSA]. Dalton et al. skriver att terapidjur som besökt sjukhus har en fem gånger så hög risk att bära på MRSA än de terapidjur som besökt exempelvis skolor. Ytterligare forskning behövs för att se om terapidjur för dessa patogener från en patient till en annan (Dalton et al., 2020; Gussgard et al., 2019). I ett flertal av de inkluderade vetenskapliga artiklarna står det tydligt att terapidjuret som besöker deltagarna skall vara medicinskt godkända inför mötet (Ambrosi et al., 2019; Briones et al., 2021; Menna et al., 2016; Nordgren & Engström, 2014; Pitheckoff et al., 2018; Rodrigo-Claverol et al., 2020; Sollami et al., 2017; Thodberg et al., 2016; Vrbanac et al., 2013; Wesenberg et al., 2019). En reflektion som uppstod här var att även då dessa terapidjur kontrollerats innan besöken kan det inte konstateras att dessa terapidjur förblir fria av sjukdom väl inne på det SÄBO de besökt eftersom det finns en risk att de kan föra sjukdomar mellan patienter via beröring. Efter en granskning från Inspektionen för vård och omsorg (2022) av SÄBO:n visade det sig att den lägsta accepterade nivån inom äldreomsorgen var för låg och att det inte gick att säkerställa att de äldre personerna fick en god och säker vård på SÄBO:s. I Hälso- och sjukvårdslagen [HSL] (SFS 2017:30) 3 kap § 2 står det att hälso- och sjukvården ska jobba för att förebygga ohälsa, denna infektionsrisk kan då vara ett problem som måste tas med i övervägandet gällande terapidjur på SÄBO.

Sökord till databassökningen formulerades med utgångspunkt i litteraturöversiktens syfte och att hitta relevanta sökord menar Polit och Beck (2017) är grunden till en trovärdig studie då detta gör den upprepbar. För att säkerställa detta togs det vid skapandet av sökord till denna studie hjälp av personalen på Sophiahemmet Högskolas Bibliotek. Detta bidrog till bättre sökresultat och därmed bättre vetenskapliga artiklar som besvarade syftet. Under denna process fanns det i åtanke att PubMed och CINAHL är två olika system som använder olika söktermer vilket gjorde att det krävdes olika sökord på de två databaserna, vilket kan ha påverkat sökresultatet och därmed resultatet i studien. Däremot återfanns många av samma artiklar i båda sökningarna på databaserna trots olika sökord vilket enligt Henricsson (2017) pekar på att de sökord som använts varit av stor relevans. I urvalet av artiklar inkluderades även en artikel vid en manuell sökning, genom "similar articles" på PubMed, då denna ansågs vara relevant till syftet. Det går att diskutera om detta bidrog till ett mer vinklat resultat då den är specifikt utvald till skillnad mot om inga manuella sökning hade gjorts och bidragit till ett mer neutralt urval och resultat vilket hade stärkt trovärdigheten. Vidare inkluderades endast artiklar på engelska och ännu en avgränsning var att artiklarna inte fick vara mer än tio år gamla, alltså skrivna tidigast år 2012 för att säkerställa att resultatet innehöll ny och relevant forskning. Polit och Beck (2017) menar dock dessa slags avgränsningar kan ha gjort att annan relevant forskning som hade kunnat besvara syftet på arbetet förbisetts. Trots att detta användes ansågs valda urvalskriterier

vara av relevans och tillräckligt för att besvara syftet med denna icke-systematiska litteraturöversikt. Genom att systematiskt hänvisa valda vetenskapliga referenser enligt referenssystemet APA gav detta ytterligare trovärdighet och dessutom förhindrade detta plagiering.

Forskningsetiska överväganden måste tas i beaktande i en litteraturöversikt för att försäkra att forskarna följt de riktlinjer och etiska lagar som finns (Kjellström, 2017). Då denna icke-systematiska litteraturöversikt har med studier som bedriver forskning på människor och djur är detta samt forskningsprocessen extra viktigt att tänka på. Vissa av de valda vetenskapliga artiklarna hade en mer utförlig beskrivning av forskningsetiska övervägande och forskningsprocessen än andra. Alla inkluderade artiklar är dock kvalitetsgranskade efter Sophiahemmetts bedömningsunderlag (Berg et al., 1999; Willman et al., 2016) och har då bedömts ha ett tydlig tillvägagångssätt och vara av tillräckligt hög kvalitet. Det förekommer även artiklar från flera olika länder; *Italien* (4), *Spanien* (2), *USA* (2), *England* (1), *Sverige* (2), *Norge* (2), *Danmark* (1), *Kroatien* (1), *Tyskland* (1), där hälso- och sjukvården kan se mycket olika ut vilket kan ha påverkat resultatet. Detta är dock enligt Kristensson (2014) en fördel då det beaktar olika förhållanden och ger en varierad bild av fenomenet.

Efter det att de vetenskapliga artiklarna lästs i sin helhet skapades det två stycken huvudkategorier. Den ena beskrev betydelsen av terapidjur för äldre personers psykosociala hälsa och den andra beskrev betydelsen av terapidjur för äldre personers livskvalitet och fysiska hälsa. Ytterligare kategorier kunde hittas i dessa vilket utgjorde grunden för de underkategorier som skapades till huvudkategorierna. Detta går i linje med vad Polit och Beck (2017) skriver. Polit och Beck skriver även att de vetenskapliga artiklar som valts ut ska läsas noga för att hitta likheter och skillnader som kan bilda kategorier och därefter sammanställa dessa i resultatet. Genom att skapa huvudkategorierna på detta sätt kunde samband mellan studierna identifieras.

Priebe och Landstöm (2017) beskriver att ett mål med en forskning är att den ska uppnå generaliserbarhet. Detta innebär att innehållet och kunskapen som forskats fram ska vara giltig för alla människor, tider och situationer. Med tanke på att denna icke-systematiska litteraturöversikt innehåller studier från flera olika länder, med olika förhållanden, som kommit fram till samma resultat kan det ses som överförbart till flera olika sammanhang. Dessutom har bandet mellan djur och människor funnits genom alla tider, vilket tyder på att samma slutsats kan dras oavsett tid och situation. Något som anses skall tas i beaktande är att deltagarna i majoriteten av de inkluderade studierna hade en mild, måttlig eller svår kognitiv svikt. Med tanke på att inte alla äldre personer boendes på SÄBO har en kognitiv svikt kan resultatets positiva fynd vara missvisande för de äldre personer utan kognitiv svikt.

Syftet med denna litteraturöversikt var att se den betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO, det som dock kan diskuteras är valet med detta övergripande syfte. I majoriteten av artiklarna hade studiernas deltagare antingen en mild, måttlig eller svår kognitiv svikt, därför hade syftet kunnat omformuleras till att endast omfatta äldre personer boendes på SÄBO med en kognitiv sjukdom. Efter noga övervägande valdes det övergripande syftet att behållas med motivationen att få en så omfattande bild av terapimetoden som möjligt då det även bor en stor andel äldre personer på SÄBO utan en kognitiv sjukdom.

Innehållet i denna icke-systematiska litteraturöversikt har kritiskt granskats under hela arbetsprocessen av både en utsedd handledare och kurskamrater vid fem stycken grupphandledningstillfällen. Detta för att stärka förutsättningarna för ett relevant innehåll och även för att bidra till att höja den vetenskapliga kvaliteten.

Slutsats

Syftet med denna litteraturöversikt var att se vilken betydelse terapidjur har för äldre personer boendes på SÄBO. Utifrån det resultat som presenteras kan slutsatsen att terapidjur har en stor betydelse för äldre personer utan en pälsdjursallergi boendes på SÄBO dras. Detta kunde ses då ett flertal positiva effekter terapidjur haft på dessa äldre personers psykosociala hälsa, fysiska hälsa och upplevda livskvalitet. Majoriteten av deltagarna hade antingen en kognitiv funktionsnedsättning eller en mild, måttlig eller svår kognitiv svikt, och bland dessa sågs det signifikanta förbättringar i bland annat depressiva symtom, välbefinnande samt ökad mobilitet. Watsons teori (1985) skriver att omvårdnadsvetenskapen överskrider vetenskapen då ytterligare behandlingsmetoder än den farmakologiska behandlingsmetoden måste tas vid för att en person ska uppnå en god hälsa, och denna terapimetod är ett exempel på detta. Djurassisterad terapi anses inte kunna ersätta den farmakologiska behandlingen, men det är ett relevant komplement som inte bör överses. Resultatet av denna studie visar även att detta är en betydande icke-farmakologisk behandlingsmetod för äldre personer boendes på SÄBO världen över eftersom att studierna inkluderade är utförda i flertalet länder. Detta resultat är specifikt betydande för sjuksköterskor då det är de som bär omvårdnadsansvaret.

Fortsatta studier

I samband med utförandet av denna litteraturstudie uppstod ett flertal frågor. Många av dessa frågor berörde huruvida terapidjurens effekt var långsiktig eller inte, samt om betydelsen av terapidjur sades sig vara mer positiv för de äldre personer med en måttlig eller svår kognitiv svikt gentemot de äldre utan en kognitiv sjukdom. Frågor utöver dessa som uppstod var om inte resultatet hade kunnat vara mer trovärdigt om deltagarna själva kunnat svara på det som studierna forskade om samt om robotdjurs betydelse för äldre personer boendes på SÄBO. Samtliga frågor är intressanta att undersöka i fortsatta studier inom ämnet.

Klinisk tillämpbarhet

Socialstyrelsen (2022) rapporterar att antalet äldre personer som bor på samt flyttar in till SÄBO sägs öka i antal. Denna litteraturöversikt belyser en relevant behandlingsmetod som har en positiv påverkan på ett flertal hälsoaspekter hos äldre personer på just SÄBO. Resultatet av denna litteraturöversikt, som presenterar terapidjurens positiva betydelse för äldre personer, kan öka och bygga på en redan befintlig kunskap och förståelse hos sjuksköterskor som arbetar på SÄBO. Terapidjur har visat sig ha positiva effekter hos de äldre personerna som deltagit i dessa inkluderade studier, även om mötet med terapidjuret i fråga endast varat i några få minuter. Dessa positiva effekter som observerats har varit leenden, delgivandet av minnen av tidigare sällskapsdjur som tidigare inte tagits upp, ökad mobilitet samt ett positivt förändrat beteende. Exempel på de aktiviteter som de äldre personerna fått göra under interventioner med terapidjuren var att klappa på dem, prova att ge kommandon till dem, ge godsaker till dem samt endast sträcka ut handen och beröra terapidjurets nos. För att framtida äldre personer också skall kunna ta del av de positiva

efterföljer denna terapimetod för med sig krävs det inte mycket, därför är det viktigt att sjuksköterskor tar del av denna information och applicerar denna till omvårdnaden.

Självständighetsdeklaration

Författarna Isabella Tingström och Minna von Börtzell-Szuch har i lika stor omfattning bidragit till alla delar av denna litteraturöversikt.

REFERENSER

Abbott, R., Orr, N., McGill, P., Whear, R., Bethel, A., Garside, R., Stein, K., & Thompson-Coon, J. (2019). How do "robopets" impact the health and well-being of residents in care homes? A systematic review of qualitative and quantitative evidence. *International journal of older people nursing*, 14(3), e12239. <https://doi.org/10.1111/opn.12239>

*Ambrosi, C., Zaiontz, C., Peragine, G., Sarchi, S., & Bona, F. (2019). Randomized controlled study on the effectiveness of animal-assisted therapy on depression, anxiety, and illness perception in institutionalized elderly. *Psychogeriatrics: the official journal of the Japanese Psychogeriatric Society*, 19(1), 55–64. <https://doi.org/10.1111/psyg.1236>

Anderson, N., Murphy, K., & Troyer, A. (2012). *Living with Mild Cognitive Impairment: A Guide to Maximizing Brain Health and Reducing Risk of Dementia*. Oxford University Press.

Andersson, L. (2006). Åldrandet. I M. Thorslund & S-E. Wånell (Red.), *Åldrandet och äldreomsorgen*. Studentlitteratur AB.

Banks, M. R., & Banks, W. A. (2002). The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities. *Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences & Medical Sciences*, 57(7), M428–M432. <https://doi.org/10.1093/gerona/57.7.M428>

Barbagallo, M., & Dominguez, L. J. (2019). Gerontology is essential to the identity of geriatric medicine. *European geriatric medicine*, 10(6), 835–837. <https://doi.org/10.1007/s41999-019-00247-4>

Berg, A., Dencker, K. & Skärsäter, I. (1999). Evidensbaserad omvårdnad: Vid behandling av personer med depressionssjukdomar (Evidensbaserad Omvårdnad, 1999:3.) SBU, SFF.

*Berry, A., Borgi, M., Terranova, L., Chiarotti, F., Alleva, E., & Cirulli, F. (2012). Developing effective animal-assisted intervention programs involving visiting dogs for institutionalized geriatric patients: a pilot study. *Psychogeriatrics : the official journal of the Japanese Psychogeriatric Society*, 12(3), 143–150. <https://doi.org/10.1111/j.1479-8301.2011.00393.x7>

Bert, F., Gualano, M. R., Camussi, E., Pieve, G., Voglino, G., & Siliquini, R. (2016). Animal assisted intervention: A systematic review of benefits and risks. *European journal of integrative medicine*, 8(5), 695–706. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2016.05.005>

Björvell, C., & Thorell-Ekstrand, I. (2019). Omvårdnadsåtgärder. I Ehrenberg, A., & Wallin, L. (Red.), *Omvårdnadens grunder: Ansvar och Utveckling*. (ss. 111-129). Studentlitteratur.

*Briones, M. Á., Pardo-García, I., & Escibano-Sotos, F. (2021). Effectiveness of a Dog-Assisted Therapy Program to Enhance Quality of Life in Institutionalized Dementia Patients. *Clinical nursing research*, 30(1), 89–97. <https://doi.org/10.1177/1054773819867250>

- Brodie SJ, Biley FC, & Shewring M. (2002). An exploration of the potential risks associated with using pet therapy in healthcare settings. *Journal of Clinical Nursing (Wiley-Blackwell)*, 11(4), 444–456. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2702.2002.00628.x>
- Dalton, K. R., Waite, K. B., Ruble, K., Carroll, K. C., DeLone, A., Frankenfield, P., Serpell, J. A., Thorpe, R. J., Jr, Morris, D. O., Agnew, J., Rubenstein, R. C., & Davis, M. F. (2020). Risks associated with animal-assisted intervention programs: A literature review. *Complementary therapies in clinical practice*, 39, 101145. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2020.101145>
- Davies, S., & Ryan, T. (2007). Older Individuals and Mental Health. I R. Neno, B. Aveyard & H. Heath (Red.), *Older People and Mental Health Nursing*. (pp. 13-27). Blackwell Publishing.
- Demiralay, S., Keser, S., & Çaynak, S. (2020). The use of animal-assisted practices as a nursing intervention: A systematic review. *J Psychiatric Nurs* 2020;11(3), 239-250. <https://doi.org/10.14744/phd.2020.82474>
- Eshkoo, S. A., Hamid, T. A., Mun, C. Y., & Ng, C. K. (2015). Mild cognitive impairment and its management in older people. *Clinical interventions in aging*, 10, 687–693. <https://doi.org/10.2147/CIA.S73922>
- Fine, A., & Beck, A. (2019). Understanding Our Kinship With Animals: Input for Health Care Professionals Interested in the Human-Animal Bond. In A. Fine (Red.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions* (5th ed., pp 3-12). Elsevier Inc.
- Fine, A., Tedeschi, P., Morris, K., & Elvove, E. (2019). Forward Thinking: The Evolving Field of Human-Animal Interactions. In A. Fine (Red.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions* (5th ed., pp 23-41). Elsevier Inc.
- Florin, J. (2019). Omvårdnadsprocessen. I Ehrenberg, A., & Wallin, L. (Red.), *Omvårdnadens grunder: Ansvar och Utveckling*. (ss. 45-74). Studentlitteratur.
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (4. uppl.). Natur & Kultur, Stockholm.
- Forsman, A. (2014). Främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa. I S. Rolfner Suvanto (Red.), *Äldres psykiska hälsa och ohälsa: Prevention, förhållningssätt och arbetsmetoder*. Gothia Fortbildning.
- Friberg, F. (Red.). (2022). *Uppsatsskrivande*. Studentlitteratur AB.
- Friedmann, E., & Krause-Parello, C. A. (2018). Companion animals and human health: benefits, challenges, and the road ahead for human-animal interaction. *Revue scientifique et technique (International Office of Epizootics)*, 37(1), 71–82. <https://doi.org/10.20506/rst.37.1.2741>

*Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, P. S., Chung, S. Y., & McCune, S. (2015). Evaluation of a Pet-Assisted Living Intervention for Improving Functional Status in Assisted Living Residents With Mild to Moderate Cognitive Impairment: A Pilot Study. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*, 30(3), 276–289. <https://doi.org/10.1177/1533317514545477>

Gao, L., Yang, J., Liu, J., Xin, T., & Liu, Y. (2022). Depressive symptoms and physical function among the elderly in nursing homes during the COVID-19 pandemic in China: A cross-sectional study. *Medicine*, 101(47), e31929. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000031929>

Gardiner, C., Geldenhuys, G., & Gott, M. (2018). Interventions to reduce social isolation and loneliness among older people: an integrative review. *Health & social care in the community*, 26(2), 147–157. <https://doi.org/10.1111/hsc.12367>

Globala målen. (2022). *Om globala målen*. Hämtad 7 december, 2022, från <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>

Gundersen, E. D., & Johannessen, B. (2018). What motivates arrangements of dog visits in nursing homes? Experiences by dog handlers and nurses. *Complementary therapies in clinical practice*, 31, 104–110. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2018.02.007>

Gussgard, A. M., Weese, J. S., Hensten, A., & Jokstad, A. (2019). Dog-assisted therapy in the dental clinic. Part B. Hazards and assessment of potential risks to the health and safety of the dental therapy dog. *Clinical and experimental dental research*, 5(6), 701–711. <https://doi.org/10.1002/cre2.239>

Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). Loneliness matters: a theoretical and empirical review of consequences and mechanisms. *Annals of behavioral medicine : a publication of the Society of Behavioral Medicine*, 40(2), 218–227. <https://doi.org/10.1007/s12160-010-9210-8>

HSL 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet.

Inspektionen för vård och omsorg. (2022). *IVO presenterar delresultat av granskning av särskilda boenden för äldre*. Hämtad 2 december, 2022, från <https://www.ivo.se/publicerat-material/nyheter/2022/ivo-presenterar-delresultat-av-granskning-av-sarskilda-boenden-for-aldre/>

Institute for Health Metrics and Evaluation. (2019). *GBD Compare*. Hämtad 21 november, 2022, från <https://vizhub.healthdata.org/gbd-compare/>

International Association of Human-Animal Interaction Organizations [IAHAIO]. (2014). *The IAHAIO definitions for animal assisted intervention and guidelines for wellness of animals involved*. <https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2017/05/iahaio-white-paper-final-nov-24-2014.pdf>

*Jain, B., Hafford, L. T., Ellmers, T., Chandra, C., Billings, B., Teacher, R., O'Farrell Pearce, S., & Clancy, C. (2021). Dog-assisted interventions in care homes: A qualitative

exploration of the nature, meaning and impact of interactions for older people. *Health & Social Care in the Community*, 29(5), 1450–1460. <https://doi.org/10.1111/hsc.13201>

Kamioka, H., Okada, S., Tsutani, K., Park, H., Okuizumi, H., Handa, S., Oshio, T., Park, S. J., Kitayuguchi, J., Abe, T., Honda, T., & Mutoh, Y. (2014). Effectiveness of animal-assisted therapy: A systematic review of randomized controlled trials. *Complementary therapies in medicine*, 22(2), 371–390. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2013.12.016>

Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl., ss.57–77). Lund: Studentlitteratur.

Krause-Parello, C. A. (2018). Human-Animal Connections and Nursing Science: What Is the Relationship?. *Nursing science quarterly*, 31(3), 239–242. <https://doi.org/10.1177/0894318418774901>

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik: för studenter inom hälso-och vårdvetenskap*. Natur & Kultur.

*Kårefjärd, A., & Nordgren, L. (2019). Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. *Scandinavian journal of occupational therapy*, 26(6), 433–440. <https://doi.org/10.1080/11038128.2018.1467486>

Levinson, B. M. (1978). Pets and Personality Development. *Psychological Reports*, 42(3_suppl), 1031–1038. <https://doi.org/10.2466/pr0.1978.42.3c.1031>

Lobo, A., Launer, L. J., Fratiglioni, L., Andersen, K., Di Carlo, A., Breteler, M. M., Copeland, J. R., Dartigues, J. F., Jagger, C., Martinez-Lage, J., Soininen, H., & Hofman, A. (2000). Prevalence of dementia and major subtypes in Europe: A collaborative study of population-based cohorts. Neurologic Diseases in the Elderly Research Group. *Neurology*, 54(11 Suppl 5), S4–S9.

Machová, K., Procházková, R., Konigová, P., Svobodová, I., Příbylová, L., & Vadroňová, M. (2020). Acceptability of AAI from the Perspective of Elderly Clients, Family Members, and Staff-A Pilot Study. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 5978. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165978>

MacNamara, M., Moga, J., & Pachel, C. (2015). What's Love Got to Do With It? Selecting Animals for Animal-Assisted Mental Health Interventions. I A. Fine (Red.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions* (4th ed., pp 91-101). Elsevier Inc.

MacNamara, M., Moga, J., & Pachel, C. (2019). What's Love Got to Do With It? Selecting Animals for Animal-Assisted Mental Health Interventions. I A. Fine (Red.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions* (5th ed., pp 101-113). Elsevier Inc

*Menna, L. F., Santaniello, A., Gerardi, F., Di Maggio, A., & Milan, G. (2016). Evaluation of the efficacy of animal-assisted therapy based on the reality orientation therapy protocol in Alzheimer's disease patients: a pilot study. *Psychogeriatrics : the official journal of the Japanese Psychogeriatric Society*, 16(4), 240–246. <https://doi.org/10.1111/psyg.12145>

McGlynn, S. A., Kemple, S., Mitzner, T. L., King, C. A., & Rogers, W. A. (2017). Understanding the Potential of PARO for Healthy Older Adults. *International journal of human-computer studies*, 100, 33–47. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2016.12.004>

*Nordgren, L., & Engström, G. (2014). Animal-assisted intervention in dementia: effects on quality of life. *Clinical nursing research*, 23(1), 7–19. <https://doi.org/10.1177/1054773813492546>

*Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M. J., Patil, G., & Ihlebaek, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial. *International journal of geriatric psychiatry*, 31(12), 1312–1321. <https://doi.org/10.1002/gps.4436>

*Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M. J., & Ihlebæk, C. (2019). Engagement in elderly persons with dementia attending animal-assisted group activity. *Dementia (London, England)*, 18(1), 245–261. <https://doi.org/10.1177/1471301216667320>

PARO. (2014). *PARO Therapeutic Robot*. Hämtad 3 december, 2022, från <http://www.parorobots.com/>

Peterson, U., & Åsberg, M. (2014). Depression hos äldre - går det att förebygga?. I S. Rolfner Suvanto (Red.), *Äldres psykiska hälsa och ohälsa: Prevention, förhållningssätt och arbetsmetoder*. Gothia Fortbildning.

Petersen, S., Houston, S., Qin, H., Tague, C., & Studley, J. (2017). The Utilization of Robotic Pets in Dementia Care. *Journal of Alzheimer's disease : JAD*, 55(2), 569–574. <https://doi.org/10.3233/JAD-160703>

*Pitheckoff, N., McLaughlin, S. J., & de Medeiros, K. (2018). “Calm . . . Satisfied . . . Comforting”: The Experience and Meaning of Rabbit-Assisted Activities for Older Adults. *Journal of Applied Gerontology*, 37(12), 1564–1575. <https://doi.org/10.1177/0733464816680322>

Polit, D., & Beck, C. (2017). *Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice*. (10th ed.). Wolters Kluwer.

Preuß, D., & Legal, F. (2017). Living with the animals: animal or robotic companions for the elderly in smart homes?. *Journal of medical ethics*, 43(6), 407–410. <https://doi.org/10.1136/medethics-2016-103603>

Priebe, M., & Landström, C. (2017). Den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar - grundläggande vetenskapsteori. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl., ss. 25-42). Lund: Studentlitteratur.

PSL 2010:659. *Patientsäkerhetslag*. Riksdagen.

Recio-Saucedo, A., Dall'Ora, C., Maruotti, A., Ball, J., Briggs, J., Meredith, P., Redfern, O. C., Kovacs, C., Prytherch, D., Smith, G. B., & Griffiths, P. (2018). What impact does nursing care left undone have on patient outcomes? Review of the literature. *Journal of clinical nursing*, 27(11-12), 2248–2259. <https://doi.org/10.1111/jocn.14058>

Rosén, M. (2017) Systematisk litteraturoversikt. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl., ss. 375-390). Lund: Studentlitteratur.

*Rodrigo-Claverol, M., Malla-Clua, B., Marquilles-Bonet, C., Sol, J., Jové-Naval, J., Sole-Pujol, M., & Ortega-Bravo, M. (2020). Animal-Assisted Therapy Improves Communication and Mobility among Institutionalized People with Cognitive Impairment. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 5899. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165899>

Sabharwal, S., Wilson, H., Reilly, P., & Gupte, C. M. (2015). Heterogeneity of the definition of elderly age in current orthopaedic research. *SpringerPlus*, 4, 516. <https://doi.org/10.1186/s40064-015-1307-x>

Silva, M. V. F., Loures, C. M. G., Alves, L. C. V., de Souza, L. C., Borges, K. B. G., & Carvalho, M. D. G. (2019). Alzheimer's disease: risk factors and potentially protective measures. *Journal of biomedical science*, 26(1), 33. <https://doi.org/10.1186/s12929-019-0524-y>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Hämtad 21 november, 2022, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453#K3

SFS 2003:460. *Lag om etikprovning av forskning som avser människor*. Hämtad 13 januari, 2023, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Hämtad 21 november, 2022, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso-och-sjukvardslag_sfs-2017-30

Socialstyrelsen. (2014). *Vård och omsorg för äldre: Öppna jämförelser 2014*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2015-1-4.pdf>

Socialstyrelsen (2017). *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2017-12-2.pdf>

Socialstyrelsen. (2020). *Ökning av äldre som upplever ensamhet, oro och ångslan*. Hämtad 4 december, 2022, från <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/okning-av-aldre-som-upplever-ensamhet-oro-och-angslan/>

- Socialstyrelsen. (2021). *Statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2021*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-4-7870.pdf>
- Socialstyrelsen. (2022). *Vård och Omsorg för äldre - Lägesrapport 2022*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-3-7791.pdf>
- *Sollami, A., Gianferrari, E., Alfieri, M., Artioli, G., & Taffurelli, C. (2017). Pet therapy: an effective strategy to care for the elderly? An experimental study in a nursing home. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis*, 88(1S), 25–31.
- Sparring Björkstén, K., & Karlsson, I. (2013). Inledning. I K. Sparring Björkstén (Red.), *Äldrepsykiatri: Kliniska riktlinjer för utredning och behandling*. Gothia Fortbildning.
- Statistiska centralbyrån [SCB]. (2022). *Efter 60: En beskrivning av äldre i Sverige*.
https://www.scb.se/contentassets/c4ac9fb5ad10451aab0885b7160de9b0/be0701_2022a01_br_be51br2202.pdf
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU]. (2008). *Dementia - Etiology and Epidemiology: A Systematic Review. Volume 1*.
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU]. (2022). *Robotdjurs betydelse för hälsa och välbefinnande hos äldre personer med demenssjukdom i särskilt boende*. Hämtad 2 december, 2022, från <https://www.sbu.se/sv/publikationer/sbu-kommentar/robotdjurs-betydelse-for-halsa-och-valbefinnande-hos-aldre-personer-med-demenssjukdom-i-sarskilt-boende/?lang=sv&pub=91809>
- Svensk sjuksköterskeförening. (2021). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*.
<https://swenurse.se/download/18.7104a0bd1817fce0092f0132/1656659417909/A4%20ICN%20Etiska%20kod%20enkelsidor.pdf>
- Svenskt Demenscentrum. (2020a). *Väckta minnen: Reminiscense*. Hämtad 17 januari, 2023, från <https://demenscentrum.se/Arbeta-med-demens/Metoder-och-arbetssatt/Reminiscens>
- Svenskt Demenscentrum. (2020b). *Qualid*. Hämtad 15 december, 2022, från <https://www.demenscentrum.se/Arbeta-med-demens/Verktyg/Skattningsskalor-instrument/Qualid>
- Sveriges Kommuner och Regioner. (2022). *Särskilt boende för äldre (SÄBO)*. Hämtad 21 november, 2022, från <https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/aldre/sarskiltboendealdre.28193.html>
- Tamura, T., Yonemitsu, S., Itoh, A., Oikawa, D., Kawakami, A., Higashi, Y., Fujimooto, T., & Nakajima, K. (2004). Is an entertainment robot useful in the care of elderly people with severe dementia?. *The journals of gerontology. Series A, Biological sciences and medical sciences*, 59(1), 83–85. <https://doi.org/10.1093/gerona/59.1.m83>

*Thodberg, K., Sørensen, L. U., Christensen, J. W., Poulsen, P. H., Houbak, B., Damgaard, V., Keseler, I., Edwards, D., & Videbech, P. B. (2016). Therapeutic effects of dog visits in nursing homes for the elderly. *Psychogeriatrics*, 16(5), 289–297.

<https://doi.org/10.1111/psyg.12159>

Trybusińska, D., & Saracen, A. (2019). Loneliness in the Context of Quality of Life of Nursing Home Residents. *Open medicine (Warsaw, Poland)*, 14, 354–361.

<https://doi.org/10.1515/med-2019-0035>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssted*.

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

*Vrbanac, Z., Zecević, I., Ljubić, M., Belić, M., Stanin, D., Bottegaro, N. B., Jurkić, G., Skrlin, B., Bedrica, L., & Zubčić, D. (2013). Animal assisted therapy and perception of loneliness in geriatric nursing home residents. *Collegium antropologicum*, 37(3), 973–976.

Världshälsoorganisationen [WHO]. (u.å.). *Nursing and Midwifery*. Hämtad 9 november, 2022, från https://www.who.int/health-topics/nursing#tab=tab_1

Världshälsoorganisationen [WHO]. (2001). Men Ageing And Health, Achieving health across the life span.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66941/WHO_NMH_NPH_01.2.pdf;jsessionid=...

Världshälsoorganisationen [WHO]. (2021). *Advocacy brief: Social isolation and loneliness among older people*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240030749>

Världshälsoorganisationen [WHO]. (2022). *Dementia*. Hämtad 24 november, 2022, från <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>

Watson, J. (1985). *Nursing: The Philosophy And Science Of Caring*. University Press of Colorado.

Watson, R. (2007). Normal Physiological Ageing. In R. Neno, B. Aveyard & H. Heath, (Eds.). *Older People and Mental Health Nursing* (pp. 31-39). Blackwell Publishing.

*Wesenberg, S., Mueller, C., Nestmann, F., & Holthoff-Detto, V. (2019). Effects of an animal-assisted intervention on social behaviour, emotions, and behavioural and psychological symptoms in nursing home residents with dementia. *Psychogeriatrics : the official journal of the Japanese Psychogeriatric Society*, 19(3), 219–227.

<https://doi.org/10.1111/psyg.12385>

Willman, A., Bahtsevani, C., Nilsson, R., & Sandström, B. (2016). *Evidensbaserad omvårdnad: En bro mellan forskning och klinisk praktik* (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.

World Medical Association [WMA]. (2022). *WMA Declaration of Helsinki - Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects*. Hämtad 10 november, 2022,

från <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Åsebol, A-B., & Björnsdotter, E. (2020). *Motverka ensamhet och psykisk ohälsa bland äldre*. Hämtad 14 december, 2022, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/motverka-ensamhet-och-psykisk-ohalsa-bland-aldre_H8022564

Östlundh, L. (2022). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (ss. 79-109). Studentlitteratur AB.

BILAGA A

Sophiahemmet Högskolas bedömningsunderlag för vetenskaplig klassificering samt kvalitet avseende studier med kvantitativ och kvalitativ metodansats, modifierad utifrån Berg, Dencker och Skärsäter (1999) och Willman, Bahtsevani, Nilsson och Sandström (2016).

KOD OCH KLASSIFICERING	VETENSKAPLIG KVALITET		
	I = Hög kvalitet	II = Medel	III = Låg kvalitet
Randomiserad kontrollerad studie/Randomised controlled trial (RCT) är prospektiv och innebär jämförelse mellan en kontrollgrupp och en eller flera experimentgrupper.	Större väl planerad och väl genomförd multicenterstudie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder inklusive behandlingsteknik. Antalet deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Adekvata statistiska metoder.	*	Randomiserad studie med få deltagare och/eller för många delstudier, vilket ger otillräcklig statistisk styrka. Bristfälligt antal deltagare, otillräckligt beskrivet eller stort bortfall.
Klinisk kontrollerad studie/Clinical controlled trial (CCT) är prospektiv och innebär jämförelse mellan kontrollgrupp och en eller flera experimentgrupper. Är inte randomiserad.	Väl planerad och väl genomförd studie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder inklusive behandlingsteknik. Antalet deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Adekvata statistiska metoder.	*	Begränsat/för få deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Icke- kontrollerad studie (P) är prospektiv men utan relevant och samtida kontrollgrupp.	Väl definierad frågeställning, tillräckligt antal deltagare och adekvata statistiska metoder.	*	Begränsat/för få deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Retrospektiv studie (R) är en analys av historiskt material som relateras till något som redan har inträffat, exempelvis journalhandlingar.	Antal deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Väl planerad och väl genomförd studie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder.	*	Begränsat/för få deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Kvalitativ studie (K) är vanligen en undersökning där avsikten är att studera fenomen eller tolka mening, upplevelser och erfarenheter utifrån de utforskades perspektiv. Avsikten kan också vara att utveckla begrepp och begreppsmässiga strukturer (teorier och modeller).	Klart beskriven kontext. Motiverat urval. Väl beskriven urvalsprocess, datainsamlingsmetod, transkriberingsprocess och analysmetod. Beskrivna tillförlitlighets/ reliabilitetshänsyn. Interaktionen mellan data och tolkning påvisas. Metodkritik.	*	Dåligt/vagt formulerad frågeställning. Deltagargruppen är otillräckligt beskriven. Metod/analys otillräckligt beskriven. Bristfällig resultatredovisning.

* Några av kriterierna utifrån I = Hög kvalitet är inte uppfyllda men den vetenskapliga kvaliteten värderas högre än III = Låg kvalitet.

BILAGA B

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Ambrosi, C., Zaiontz, C., Peragine, G., Sarchi, S., & Bona, F. 2019 Italien	Randomized controlled study on the effectiveness of animal-assisted therapy on depression, anxiety, and illness perception in institutionalized elderly	Syftet med denna studie var att verifiera hundassisterad terapier effektivitet mot depression och ångest hos institutionaliserade äldre	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 65+ år boendes på SÄBO i minst 2 månader, som är kognitivt friska eller skattat >19 på Mini-Mental State Examination [MMSE] samt skattat >5 på 15-item Geriatric Depression Scale [GDS] inkluderades, de boende ovilliga att interagera med hundar, med hundallergi samt de med svår kognitiv svikt exkluderades. <u>Datainsamling:</u> MMSE, GDS, Positive and Negative Affect Schedule, Generalized Anxiety Disorder 7, Illness Perception Questionnaire & Numeric Pain Rating Scale. <u>Dataanalys:</u> Variansanalys	31 (5)	Resultatet visade att behandlingsgruppen som fått träffa terapihunden hade visat mindre depressiva symtom efter interventionen. Det visade även att terapidjuret hjälpte till att skifta deltagarnas fokus från deras ångest samt påverkade humöret positivt vilket också ledde till ökad social interaktion.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
 I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Berry, A., Borgi, M., Terranova, L., Chiarotti, F., Alleva, E., & Cirulli, F. 2012 Italien	Developing effective animal-assisted intervention programs involving visiting dogs for institutionalized geriatric patients: a pilot study	Syftet med denna studie var att testa värdet av hundassisterade interventioner som ett innovativt verktyg för att öka livskvaliteten i den geriatriska befolkningen	<u>Design:</u> Icke-kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre patienter 70+ år boendes på SÄBO utan kända allergier mot djur samt villighet att interagera med hundar inkluderades, patienter med hundrädsla exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Salivtest innan och efter varje interventionstillfälle. GDS innan interventionen och efter avslutad intervention/program <u>Dataanalys:</u> Analys av saliv och variansanalys.	19	Resultatet visade att de boende visade större entusiasm, glädje och ett mer socialt beteende vid besök av hunden, även hos dem boende som vanligtvis inte visade mycket såna känslor, men att detta var tidsbundet. Studien visade även att att hundbesöken gav minskade kortisolnivåer hos de boende. Det sågs dock ingen skillnad vid jämförelse av resultaten vid de boendes svar på GDS.	PI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)

I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Briones, M. Á., Pardo-García, I., & Escribano-Sotos, F. 2021 Spanien	Effectiveness of a Dog-Assisted Therapy Program to Enhance Quality of Life in Institutionalized Dementia Patients	Syftet var att undersöka djurassisterad terapi som intervention för att förstärka livskvaliteten hos personer med demens som bor på särskilt boende och studera dess effekt på psykotropa mediciner	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer över 65+ år boendes på SÄBO i minst tre månader med mild eller måttlig kognitiv nedsättning som skattat mellan <25 och >10 på Mini Examen Cognoscitivo [MEC-30], utan en känd pälsdjursallergi och som självständigt kunnat ge samtycke inkluderades, de boende som inte skattat inom gränsvärdena exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Quality of Life in Alzheimer's disease [QoL-AD], Barthel Activity of Daily Life Index, MEC-30 och data om deltagarnas psykotropa mediciner. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	34 (5)	Resultatet visade en förbättring i livskvalitet i både behandlingsgruppen och kontrollgruppen men det sågs ingen skillnad gällande konsumtionen av psykotropa mediciner, det vill säga att denna terapimetod inte kan ersätta den farmakologiska behandlingen.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, P. S., Chung, S. Y., & McCune, S. 2015 USA	Evaluation of a Pet-Assisted Living Intervention for Improving Functional Status in Assisted Living Residents With Mild to Moderate Cognitive Impairment: A Pilot Study	Utvärdera effektiviteten av Pet Assisted Living [PAL] intervention för att stödja fysisk, beteendemässig och känslomässig funktion hos äldre personer boendes på SÄBO med kognitiv svikt	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 55+ år boendes på SÄBO med mild till måttlig kognitiv svikt som skattat >8 och <23 på MMSE, engelsktalande samt med ett intresse av att interagera med en hund inkluderades, de boende med hundrädsla, sjukdomstillstånd såsom astma eller pälsdjursallergi samt boende som får hospicevård exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Barthel Index, CSDD, CMAI, samt journalanteckningar. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	40 (9)	Resultaten av denna studie visade potential för att djurassisterad terapi kunde leda till en förbättring av fysisk, beteendemässig och emotionell funktion. Studien visade även en minskning av depressiva symtom hos deltagarna.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Jain, B., Hafford, L. T., Ellmers, T., Chandra, C., Billings, B., Teacher, R., O'Farrell Pearce, S., & Clancy, C. 2021 England	Dog assisted interventions in care homes: A qualitative exploration of the nature, meaning and impact of interactions for older people	Syftet med denna studie var att se vilka de observerade omedelbara effekterna och upplevda fördelarna eller negativa effekterna av hundassisterade interventioner har på äldre personers allmänna välbefinnande	<u>Design:</u> Kvalitativ studie <u>Urval:</u> Alla äldre personer 57+ år boendes på SÄBO inkluderades. <u>Datainsamling:</u> En semistrukturerad observation framtagen från Social Behaviour Observation Checklist samt Animal Assisted Therapy Flow Sheet. <u>Dataanalys:</u> 238 nedskrivna observationer från sessionerna vilket motsvarade 54 timmars datainsamling lästes igenom och analyserades av 6 medlemmar i teamet.	54	Deltagarna uppvisade synliga positiva effekter, både kort- och långsiktiga, efter hundassisterade interventioner. Hundens närvaro hade starka synliga effekter på de boendes känslomässiga uttryck, inom sensorik och på kvaliteten på sociala interaktioner. En svarsenkät skickades ut till de boende som besvarades av 41 deltagare varav 87,8 procent önskade ett fortsättande av dessa sessioner och 29,3 procent lämnade positiva kommentarer i kommentarsfältet om hur mycket de tyckte om sessionerna.	KII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Kårefjärd, A., & Nordgren, L. 2019 Sverige	Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia	Syftet var att undersöka effekterna av hundassisterade interventioner på livskvaliteten hos äldre personer boendes på SÄBO med demens	<u>Design:</u> Retrospektiv studie <u>Urval:</u> Äldre personer 61+ år med måttlig till svår demens boendes på SÄBO i medelstora städer i mellersta Sverige inkluderades. <u>Datainsamling:</u> The Quality of Life in Late-Stage Dementia scale [QUALID]. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	66 (7)	Resultatet av denna studie indikerade positiva effekter av hundassisterad terapi hos äldre personer med demens boendes på ett SÄBO.	RI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Menna, L. F., Santaniello, A., Gerardi, F., Di Maggio, A., & Milan, G. 2016 Italien	Evaluation of the efficacy of animal-assisted therapy based on the reality orientation therapy protocol in Alzheimer's disease patients: a pilot study	Syftet med studien var att utvärdera effektiviteten av djurassisterad terapi (AAT) hos äldre personer drabbade av Alzheimers sjukdom baserat på "the formal reality orientation therapy (ROT) protocol"	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 62+ år på en daglig verksamhet för personer med Alzheimers sjukdom med en mild till måttligt skattad Alzheimers med hjälp av MMSE inkluderades. <u>Datainsamling:</u> MMSE samt GDS. <u>Dataanalys:</u> Variationstest.	50	Resultatet visade att de boende som fick ta del av djurassisterad terapi visade en liten förbättring i måendet baserat på GDS resultatet. Genom MMSE sågs det även en förbättring i kognitiva funktioner hos behandlingsgruppen.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Nordgren, L., & Engström, G. 2014 Sverige	Animal-assisted intervention in dementia: effects on quality of life	Syftet med denna studie var att utvärdera effekterna av djurassisterade interventioner och dess effekt på livskvalitet hos personer med demens på fyra svenska SÄBO	<u>Design:</u> Icke-kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 58+ år boendes på SÄBO med en mild, måttlig eller svår kognitiv svikt inkluderades. <u>Datainsamling:</u> MMSE och QUALID. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistik.	9 (11)	Resultatet visade ingen märkbar skillnad för deltagarnas livskvalitet över tid men däremot sågs en positiv omedelbar effekt efter interventionstillfällena.	PII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M. J., Patil, G., & Ihlebaek, C. 2016 Norge	Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial	Syftet var att undersöka de möjliga effekter interventionen AAA kan ha för depression, agitation och livskvalitet hos äldre personer på SÄBO med demens eller kognitiv nedsättning	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 65+ år boendes på SÄBO med en demensdiagnos som skattade <25 på MMSE eller annan kognitiv nedsättning utan hundräddsla eller hundallergi inkluderades. <u>Datainsamling:</u> Cornell Scale for Depression in Dementia [CSDD], Brief Agitation Rating Scale [BARS], Norges version av QUALID samt Clinical Dementia Rating Scale [CD]. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	51 (7)	Resultatet visade att de boende med demens efter interventionens slut visade en förbättring vad gällande depression och livskvalitet. Det visade även att interventionen hade effekt på livskvaliteten direkt efter en avslutad intervention. Det sågs ingen skillnad för agitation hos de boende.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M. J., & Ihlebæk, C. 2019 Norge	Engagement in elderly persons with dementia attending animal-assisted group activity	Det huvudsakliga syftet med denna studie var att systematiskt registrera beteenden relaterat till engagemang vid djurassisterad aktivitet som intervention för patienter med en demensdiagnos bor på SÄBO eller bor hemma och besöker ett daghem, och det andra syftet var att undersöka möjliga skillnader mellan dessa två grupper	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 65+ år och med en kognitiv sjukdom eller kognitiv svikt som skattat <25 på MMSE inkluderades, de boende med hundrädsla och hundallergi exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Videoinspelningar, MMSE, Clinical Dementia Rating Scale, sociodemographic characteristics och ett Etogram. <u>Dataanalys:</u> Solomon Coder och ett Etogram + massa statistiska analysdataprogram	49 (89)	I resultatet framkom det att det fanns skillnader mellan deltagarnas resultat beroende på hur svår deras kognitiva sjukdom var. Det sågs dels skillnader i beteenden, och så visade det sig att de med svår demens sov signifikant mycket längre än de deltagare med en mild eller måttligt demens. Gruppen med svår demens spenderade också mindre tid åt hundaktiviteten.	RCTII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Pitheckoff, N., McLaughlin, S. J., & de Medeiros, K. 2018 USA	"Calm . . . Satisfied . . . Comforting": The Experience and Meaning of Rabbit-Assisted Activities for Older Adults	Syftet var att få kunskap om erfarenheten av att delta i ett existerande djurassisterat aktivitetsprogram som ger äldre personer en möjlighet att interagera med kaniner	<u>Design:</u> Kvalitativ studie <u>Urval:</u> Alla äldre personer 71+ år boendes på SÄBO inkluderades. <u>Datainsamling:</u> Intervjuer med deltagarna under studiens gång. <u>Dataanalys:</u> Hermeneutisk analys.	8	Flera fördelar identifierades, utan några negativa erfarenheter formulerade av deltagarna. Förutom att deltagarna tyckte att kaninerna var lugnande, fungerade kaninerna som en källa till socialt stöd för vissa deltagare och uppmuntrade till sociala interaktioner. Deltagarna ansåg generellt att kaniner är bra djur att använda för denna typ av aktivitet, men uttryckte en önskan om tätare, längre och mer interaktiva besök.	KII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Rodrigo-Claverol, M., Malla-Clua, B., Marquilles-Bonet, C., Sol, J., Jové-Naval, J., Sole-Pujol, M., & Ortega-Bravo, M. 2020 Spanien	Animal-Assisted Therapy Improves Communication and Mobility among Institutionalized People with Cognitive Impairment	Syftet med studien var att utvärdera effektiviteten av ett djurassisterat terapiprogram (AAT) i en institutionaliserad geriatrisk population med kognitiv funktionsnedsättning	<u>Design:</u> Kliniskt kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 65+ år med en diagnostiserad kognitiv svikt som bor på SÄBO inkluderades, de boende med hundallergi samt de som skattat <7 på GDS exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Holden Communication Scale, Tinetti Scale och MMSE. <u>Dataanalys:</u> Multipel linjär regression.	46 (4)	Resultatet visade att djurassisterad terapi gav en något positiv effekt i deltagarnas balans- och gångförmåga. Det visade också en förbättring i initiativtagande, humor, gillande och intresse. Det sågs även en signifikant förbättring i deltagarnas kommunikationsförmåga.	CCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Sollami, A., Gianferrari, E., Alfieri, M., Artioli, G., & Taffurelli, C. 2017 Italien	Pet therapy: an effective strategy to care for the elderly? An experimental study in a nursing home	Syftet med denna studie var att verifiera effektiviteten av djurterapi för ett förbättrat välbefinnande hos äldre personer boendes på ett SÄBO	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 60+ år boendes på SÄBO i minst 2 månader, har italienska som modersmål, icke-existerande eller mild kognitiv svikt samt ett intresse av möten med hundar inkluderades, de med hundallergi, hundrädsla, svår agitation samt sängbundna patienter exkluderades. <u>Datainsamling:</u> anxiety [HAM-A], GDS, apathy [AES], loneliness [UCLA], QUALID. <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	28	Resultatet av denna studie visade att deltagarnas livskvalitet ökade tack vare djurterpin. Det sågs positiva skillnader då deltagarna visade på mindre depressiva symtom, mindre obehagskänslor samtidigt som en ökad social interaktion. Dessutom visade resultatet att deltagarna kände sig mindre ensamma och inte hade lika mycket ångest efter interventionen. Det sågs även en förbättring i deltagarnas apati.	RCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Thodberg, K., Sørensen, L. U., Christensen, J. W., Poulsen, P. H., Houbak, B., Damgaard, V., Keseler, I., Edwards, D., & Videbech, P. B 2016 Danmark	Therapeutic effects of dog visits in nursing homes for the elderly	Syftet med denna studie var att undersöka effekterna av hundbesök varannan vecka för att se hur det påverkar sömnmönster och psykisk hälsa hos äldre personer	<u>Design:</u> Randomiserad kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer 67,5+ år boendes på SÄBO med både olika grader av kognitiv svikt och kognitiv sjukdom inkluderades, de med hundallergi eller hundrädsla exkluderades. <u>Datainsamling:</u> Aktigrafisk teknologi för att mäta sömn. Intervju och observation samt tre olika psykiatriska mätskalor: GDS, the Gottfries-bråne-steen scale, MMSE. <u>Dataanalys:</u> Generaliserad linjär blandad modell.	100 (23)	Resultatet visade ingen större skillnad på deltagarnas psykiska hälsa, vikt eller BMI. Däremot visade resultatet att deltagarna sov längre i början av den 6 veckor långa interventionsperioden. Under samma period blev deltagarnas kognitiva funktion sämre medans deras depressiva symtom minskade.	RCTII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
 I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Vrbanac, Z., Zecević, I., Ljubić, M., Belić, M., Stanin, D., Bottegaro, N. B., Jurkić, G., Skrlin, B., Bedrica, L., & Zubčić, D. 2013 Kroatien	Animal Assisted Therapy and Perception of Loneliness in Geriatric Nursing Home Residents	Syftet med denna studie var att undersöka om terapidjur och AAT kunde minska känslan av ensamhet hos äldre personer boendes på SÄBO	<u>Design:</u> Icke- kontrollerad studie <u>Urval:</u> De inkluderade i studien var äldre personer boende på SÄBO och deltagarna hade en medianålder på 80,5 år. <u>Datainsamling:</u> UCLA Scale of Loneliness, frågeformulär. <u>Dataanalys:</u> Linjärkombination.	21	Resultatet av denna studie var att under den sexmånadersperiod som denna studie pågick minskade uppfattningen av ensamhet hos alla deltagare. Forskarna kom fram till att programmet visade en förbättring av livskvaliteten på SÄBO.	PII

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet

Författare År (för publikation) Land (där studien genomfördes)	Titel	Syfte	Metod (Design, urval, datainsamling och analys)	Deltagare (bortfall)	Resultat	Typ Kvalitet
Wesenberg, S., Mueller, C., Nestmann, F., & Holthoff-Detto, V. 2019 Tyskland	Effects of an animal-assisted intervention on social behaviour, emotions, and behavioural and psychological symptoms in nursing home residents with dementia	Syftet med denna studie var att undersöka om djurinterventioner kunde förbättra personer med demens psykosociala mående	<u>Design:</u> Klinisk kontrollerad studie <u>Urval:</u> Äldre personer boendes på SÄBO med måttlig till svår demens, hade tyska som modersmål, inga motsägelser som pälsdjursallergi till studiens syfte samt med en stabil farmakologisk behandling i sex eller fler månader inkluderades och bland de inkluderade var det en medianålder på 85,7 år. <u>Datainsamling:</u> Neuropsychiatric Inventory [NPI] <u>Dataanalys:</u> Deskriptiv statistisk analys.	17 (2)	Resultatet visade att de äldre personerna med demens som var med i interventionsgruppen hade fler och längre perioder med positiva känslor, såsom som nöjdhet, och social interaktion med kroppsrörelser.	CCTI

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)
I = Hög kvalitet, II = Medel kvalitet, III = Låg kvalitet